

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Qvæstio III. De actu interno fidei Diuinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

pra Papam, quando videlicet dubius est Pontifex tempore Schismatis, tunc enim Concilij est declarare verum Pontificem, non dixit autem Concilium, neque dicere potuit, quod Pontifex ille qui certo admissus est, iudicari possit, vel subijci Concilio. Imò notant Doctores quod nullus erat auctoritatis istud Concilium, tunc quando decretum illud conditum est: coactum enim non erat nisi auctoritate Ioannis XXIII. & ij. soli componebant illud qui adhærebant Ioanni: Martinus verò V. ea solum confirmavit huius Concilij decreta in quibus damnati sunt errores Wicleffi & Ioannis Hus: Vnde dicit se approbare illa quæ acta in eo erant conciliariter; quia scilicet existimatur illud Concilium non fuisse legitimum ante sessionem 14. Concilium Basileense auctoritatem habuit initio, quando à Martino Pontifice conuocatum est. Deinde verò merum fuit conciliabulum, ex paucissimis compositum Prælati, qui rebelles erant Pontifici, cum alij omnes alicuius notæ sponte recessissent: quæ verò aduersus Pontificem erant in eo decreta, statim reprobata & damnata sunt in Concilio Florentino, posteaque in Lateranensi, & ab omnibus fidelibus spernuntur ut vana: Nicolaus verò V. ea solum approbat Basileensa decreta quæ spectant ad censuras & beneficia.

S. VI.

Quomodo hæc auctoritas conferatur Pontifici, & quomodo in eo illa perseueret.

Hoc erat vltimum punctum ex tribus quæ dicere proposueram de Pontifice, sed illud à Doctoribus citatis fuisse traditum paucis lubet hic attingere.

Ecclesia designat personam Pontificis.

Primo igitur certum est, quod pertinet ad Ecclesiam designatio personæ illius, quæ præesse debet Ecclesiæ ut caput, ei enim sic designatæ iurisdictionem & dignitatem solus Deus confert, eo prorsus modo quo princeps sæcularis designat Episcopum cui solus Pontifex confert dignitatem & potestatem.

Modus eligendi Papam variè mutatur.

Modus verò eligendi hanc personam soli, ut patet, commissus Ecclesiæ, varius fuit varijs temporibus, dicitur Petrus Clementem sibi designasse successorem: Inde fieri cœpit electio à Clero Romano, & ab Episcopis ibi tunc præsentibus, expectato tamen interdum populi consensu, & aliquando ipsorum etiam Imperatorum, à quibus interdum ius illud eligendi usurpatum est tyrannicè, aliquoties autem legitur tale aliquod priuilegium à Pontifice datum esse quibusdam principibus optimè meritis de Ecclesia, quod de Carolo Magno & de Pipino legitur propter eximia in Pontifices beneficia. Demum à temporibus Gregorij VII. deuoluta est ea facultas ad Cardinales, in quibus etiamnum manet. Apostolica verò sedis est modum illum, & circumstantias præscribere: sed non videtur tamen quod possit ordinari Pontifex successorem sibi designare, qui non eligitur nisi eo mortuo, vel legitime deposito.

Depositio Pontificis à solo Deo fieri potest

Secundò certum est, quod deponere Pontificem nullus planè valet extra casum hæresis notoria, vel amentia perpetua. Si sit notorius hæreticus Ecclesia non illum deponit: sed tantum post latam ab Ecclesia sententiam quæ declaratur hæreticus, solus illum deponit Deus, quæ sententia Ecclesiæ cum non sit nisi purè declaratoria indignitatis non requirit ut Ecclesia iurisdictionem habeat in ipsum Papam. Hæc porro declaratio per se loquendo ad Car-

dinales non spectat, sed ad solum Concilium generale: reliqua dabunt authores citati.

Reliquum etiam erat ut dicerem quomodo Scriptura, traditio, Concilia, & communis doctorum sententia sint Fidei regulæ, quas Pontifex consulere debet in ijs definiendis, quæ habent controuersiam: verum hæc alterius videntur esse instituti, & suppositis ijs quæ dixi, vix video posse superesse difficultatem. Videndi de illis sunt Doctores qui hæreticorum impugnant errores ex professo.

Reliquæ Fidei regulæ.

QVÆSTIO III.

De Actu Interno Fidei diuina.

S. Thom. Quæst. 2.

Ab obiecto utroque transco ad actum, quo circa obiectum illud exercemur, firmiter & absque vlla formidine assentiendo rei à Deo reuelatæ, propter auctoritatem primæ veritatis reuelantis. De hoc autem assensu intellectus nostri obsequentis Deo reuelanti, & captiuantis se ipsum ad credenda quæ non videt quatuor sunt necessaria, primò vtrum actus ille sit discursiuus: secundò vtrum sit supernaturalis, tertio vtrum sit certus, quarto vtrum sit necessarius & meritorius.

SECTIO I.

Vtrum actus Fidei sit discursiuus.

Certum est primò, discursum appellari progressum illum mentis, in quo ex vno noto colligimus aliquid ignotum, aliquando enim veritatē vnā cognoscimus per iudicium simplex vel etiam per solam simplicem apprehensionem, aliquando autem deuenimus in eius cognitionem, ex præuia rei alicuius alterius cognitione, qui est quidam mentis cursus, & verus discursus, ad quem necessaria est quædam actuum pluralitas, vel realis si discursus, sit formalis, vel virtuales solum sit virtualis, tunc autem dicitur discursus formalis quoties per plures actus distinctos realiter, vnum infertur ex alio, ut si dixeris quod Deus reuelat est verum, Deus dixit se esse trinum, ergo Deus est verè trinus. Discursus virtualis est in quo per actum vnum omnino simplicem, vnum colligimus ex alio, ut si dicas verè trinus est Deus, quia prima veritas hoc dixit: in hoc enim actu reuelatio primæ veritatis, est id ex quo affirmatur Trinitas personarum, tanquam obiectum materiale in recto, & directè cognitum, aliud enim est cognoscere vnum ex alio per discursum virtuale, aliud cognoscere vnum in alio per simplicem intuitum, id enim quod cognoscitur ex alio, est obiectum materiale primarium quia directè & in recto cognoscitur, quod autem cognoscitur in alio est obiectum duntaxat indirectum & secundarium, ut quando creaturæ videntur formaliter in Verbo.

Discursus formalis & virtualis.

Certum est secundò, quod hæc verbi gratia propositio Christus immortalē habet animam deduci potest ex præmissis duplicis generis, primò ita ut vna præmissarum sit infallibilitas primæ veritatis reuelantis, altera sit eius reuelatio, quod prima veritas reuelat est verum, prima veritas reuelat animam esse immortalē, ergo verum est. Secundò ita ut præmissæ non sint ipsa reuelatio, sed duæ propositiones reuelatæ, omnis homo animam habet immortalē,

Duplex genus præmissarum.

talem, Christus est homo, ergo Christus animam habet immortalem. Qui proprie vocatur discursus Theologicus, neque potest esse actus Fidei secundum se totum, quia non fundatur immediate in ipsa reuelatione, sed in bonitate illationis.

Quoties itaque agitur de discursu Fidei duplex controuersia esse potest propter duplex illud genus præmissarum. Primum enim circa prius illud præmissarum genus quaeritur utrum actus Fidei possit esse ille integer discursus, in quo præmissæ sunt infallibilitas primæ veritatis, & reuelatio. Secundò, circa posterius præmissarum genus, utrum saltem conclusio discursus Theologici possit esse actus Fidei proprius, ex quo multa deinde corollaria sequuntur de Concilio, Pontifice, Canonizatione Sanctorum, &c.

§. I.

Utrum possit actus Fidei esse integer discursus formalis.

Non dubitatur, quin actus Fidei semper discursus sit saltem virtualis, rem enim reuelatam affirmat esse veram, quia Deus illam dixit, difficultas igitur est utrum actus veræ Fidei possit aliquando componi ex triplici actu distincto, quorum primus dicat vera esse quæ Deus dixit, secundus dixisse quod sit Trinus, tertius verum esse quod Deus sit Trinus. An verò nullus esse possit actus veræ Fidei, quo intellectus non attingat indiuisibiliter simplici actu, & rem reuelatam, & infallibilitatem Dei reuelantis, & reuelationem eius.

Duo requiruntur ut fides sit discursiva.

Ratio autem dubitandi primum est, quia duo tantum requiruntur ut fides sit discursiva, primum ut reuelatio & veritas reuelata cognoscantur per actus distinctos, deinde ut cognitio rei reuelatæ causetur per cognitionem reuelationis, sed hoc utrumque reperiri sæpe potest in actu Fidei, ergo actus Fidei esse potest discursiuus. Minor probatur, quia tunc una cognitio distinguitur ab alia quando causat aliam, sed cognitio reuelationis causat cognitionem rei reuelatæ, quod probo, reuelatio non potest causare assensum rei reuelatæ nisi prout cognita, sed si reuelatio prout cognita causat assensum rei reuelatæ, cognitio reuelationis causat illum assensum, ergo cognitio reuelationis causat cognitionem rei reuelatæ.

Reuelatio incarnationis & Incarnatio possunt cognosci per actus distinctos.

Secundò, quoties vnum cognoscitur propter aliud cognosci potest per actum distinctum, sed Incarnatio verbi gratia cognoscitur propter reuelationem, ergo reuelatio & Incarnatio possunt cognosci per actus distinctos. Maior probatur, quoties duo ita se habent ut vnum non sit aliud, & habeat veritatem sufficientem ut possit cognosci sine alio, potest intellectus seorsim in illud tendere, sed authoritas diuina habet entitatem distinctam & veritatem sufficientem ut possit cognosci, quin cognoscatur Incarnatio, ergo potest intellectus vno actu cognoscere incarnationem, & altero reuelationem incarnationis, sed si veritates cognoscantur seorsim, poterit intellectus ex notitia reuelationis venire in cognitionem incarnationis, & illam veritatem ex altera inferre per bonam consequentiam, ergo potest intellectus per bonam consequentiam inferre illam veritatem ex alia quomodo enim tria illa non possum cognoscere seorsim, quod Deus dicit est verum, Deus dicit incarnationem, ergo incarnatio est vera: possum enim cognoscere Deum esse primam veritatem, quin cognoscam incarnationem ab eo dici, & possum cognoscere quod Deus dicat incar-

nationem, quin cognoscam eum esse primam veritatem.

Confirmarique potest ex actibus voluntatis, nam electio mediorum, & intentio finis, licet aliquando vnus sint actus indiuisibiliter tendens in finem & media, aliquando tamen etiam sunt plures actus, ergo similiter cognitio reuelationis, & cognitio articuli reuelati esse possunt plures actus.

Tertiò, tota ratio cur negetur fidem esse discursiuam, est quia sola reuelatio est id quod mouet ad assensum, consequens illud est absurdum, quia præter reuelationem debet etiam cognosci connexio reuelationis cum Incarnatione reuelata, & illatio vnus ex alia per discursum saltem virtualem, ergo fides esse potest formaliter discursiva, si enim Dei reuelatio me mouet ut connexa cum incarnatione: ergo discursus etiam formalis potest me mouere saltem partialiter ad assensum Fidei, imò argumenta omnia quæ probant discursum formalem non esse in Fide, probant non esse discursum virtualem.

Dico primum, actum Fidei diuinæ quamuis multos supponat discursus, non esse tamen vnquam in se discursiuum formaliter, sed esse actum vnum indiuisibilem, quo tendit intellectus in reuelationem & rem reuelatam, ita docent cum S. Thoma *quæst. 1. art. 1.* Caietanus, Capreolus, Canus, Suarez *disputat. 5. sect. 6.* Valentia *quæst. 1. p. 2.* Granadus, Coninck, & alij communiter contra Vasquez *1. p. disput. 5.* Becanum *cap. 8. q. 3.* De Lugo *disput. 71.* Hurtadum *disput. 39.* Ripaldam *tom. 1. disput. 55.*

Concludo negatiue.

Ratio autem est primum, quia si actus Fidei esset discursiuus non esset assensus propter puram Dei reuelationem, neque vltimò in illam resolveretur, consequens est absurdum ut sæpe probauimus, ergo actus Fidei nunquam esse potest discursiuus. Maior probatur, tunc assensus non vltimò resoluitur in reuelationem omnino solam quando præterea resoluitur in bonitatem illationis & consequentiæ, sed si actus Fidei discursiuus est, resoluitur vltimò in bonitatem illationis, & consequentiæ; notum enim est quod conclusio syllogismi continens particulam, ergo, significat conclusionem rectè sequi ex præmissis, & hanc bonitatem consequentiæ, proximum esse motuum quo assentimur veritati consequentis, ergo si fides est discursiva dicendum est quod assentitur veritati reuelatæ quæ includitur in iudicio consequentiæ; neque satisfaciunt omnia quæ respondere conatur de Lugo *sect. 3.* & satis videntur esse reiecta cum dixi de formali motiuo Fidei.

Prima ratio.

Secundò, si fides niteretur discursu & vltimò resolveretur in bonitatem illationis, & consequentiæ sequeretur fidem resolui vltimò in aliquid purè naturale, & naturaliter cognoscibile, sicque prorsus esse naturalem, probatur sequela, quia bonitas consequentiæ naturaliter à nobis cognoscitur, Logica enim quæ tradit & probat rectitudinem huius iudicij esset supernaturalis. Deinde sequeretur fidelem non esse qui assereret falsas esse regulas de discursu, sed assereret tamen omnes articulos reuelatos quia Deus dixit, si enim negaret conclusionem rectè non sequi ex præmissis rectè ordinatis habere non posset actum Fidei. Deinde nemo esset Catholicus qui non penetrat veritatem aut certitudinem consequentiæ, sicut videmus quod sæpe à Rusticis, admissis præmissis negatur consequentia. Denique sequeretur actum Fidei non esse in se ipso liberum, & meritum sed tantum quoad ea quæ illum præcedunt, imò actus Fidei non immediate procederet à pia voluntate credendi.

Secunda ratio.

Tertiò, alia etiam absurda sequerentur. Primum Tertia est, ratio.

est, quia si Fides esset aliquando discursiva, sequeretur actus Fidei non omnes eiusdem esse speciei, aliqui enim niterentur pura revelatione ut cum credo Deum esse veracem, alij niterentur discursu, ut cum credo Deum esse incarnatum. Secundum est, quia sequeretur non omnes actus Fidei æqualiter esse certos, nam Fides quæ præmissis assentiretur certior esset, quàm Fides quæ conclusioni assentiretur, & sic Fides non esset certa super omnia. Tertium est, quia veracitas Dei & revelatio non crederentur per eundem habitum quo creditur res revelata, nunquam enim principia pertinent ad eundem habitum, ad quem pertinet conclusio.

Denique à priori ratio est, quia nulla potentia potest attingere aliquod obiectum materiale, quin eodem actu attingatur obiectum formale saltem ut quo, verbi gratia eodem actu amatur proximus, propter Deum amatum, eadem adoratio terminatur ad imaginem, & ad prototypum. Et quamvis possint duplici actu attingi finis & medium quando utrumque attingitur ut obiectum materiale, siue ut quod, tamen est impossibile ut medium ametur quin eodem actu finis ametur ut quo. Imò in discursu formali Iudicium consequentis & Iudicium consequentiæ non sunt duo actus, sed unus tantum. Similiter quamvis revelatio & res revelata possint attingi per plures actus, tamen est impossibile ut res revelata credatur quin eodem actu credatur revelatio saltem, ut quo.

**Cognitio
revelatio-
nis non
causat co-
gnitionem
rei reve-
latæ.**

Ad primam Respondeo negando absolute quod cognitio revelationis causet cognitionem rei revelatæ, quamvis revelatio propter eodem illo actu cognita causet cognitionem rei revelatæ, nam hæc duo valde differunt ut patet. In omni enim actu intellectus, obiectum formale movet ut cognitum, & tamen cognitio obiecti formalis non causet cognitionem obiecti materialis cum utrumque obiectum eodem actu cognoscatur. In omni actu voluntatis obiectum formale non movet ad amorem nisi amatum, & tamen falsum est quod amor obiecti formalis causet amorem obiecti materialis: Similiter ergo revelatio non causet assensum rei revelatæ nisi cognita prius ratione, illo eodem actu quo cognoscitur per illam res revelata, sed ita tamen ut cognitio revelationis nullo modo influat in cognitionem rei revelatæ.

Instantia Instabis saltem cognitio revelationis conditio est necessaria ut causetur cognitio rei revelatæ, ergo distinguitur à cognitione rei revelatæ, nihil enim esse potest conditio ad seipsum.

Respondeo distinguendo antecedens est, conditio requisita prius natura, nego: est conditio requisita prius ratione, concedo. Est quidem necesse ut prius ratione in eodem actu cognoscatur revelatio, quàm res revelata, unde distinguitur ratione à cognitione rei revelatæ.

Ad secundam Respondeo distinguendo maiorem, quoties unum cognoscitur propter aliud cognosci potest per actus distinctos, si utrumque cognoscatur ut quod, & ut terminus materialis ipsius actus, concedo, si alterum cognoscatur tantum ut quo, & ut terminus formalis actus, nego. Nam obiectum materiale ac formale terminant necessariò eundem actum. Ad probationem eadem distinctione responderi debet, quando enim duo habent distinctas veritates possunt terminare actus diversos, si ambo sint obiecta materialia, non possunt terminare si alterum sit obiectum formale. Semper ergo fateor revelationem posse cognosci per actum, quo non cognoscatur res revelata, sed nego posse credi rem revelatam.

Tom. I.

tam, quin eodem actu credatur revelatio saltem ut quo & morium credendi. Similiter fateor quod per actus distinctos possum cognoscere tres propositiones huius syllogismi, quod Deus dixit est verum, Deus dixit &c. Sed nego illos esse actus Fidei, cum nullus eorum trium actuum nitatur puræ revelatione. Quod additur de actibus voluntatis quibus attinguntur finis & media, iam solutum est. Nam intentio, & electio sunt semper unus actus, quoties finis amatur ut quod, possunt esse duo actus si finis, & media amentur ut quod. Imò implicat dari electionem quæ non amet finem ut quod.

Ad tertiam Respondeo posse fidem divinam solam niti revelatione, quamvis discursum virtutalem includat, in quo invenitur etiam suo modo illatio unius ex alio, & cognitio connexionis quam habet obiectum cognitionis cum principijs obiectivis, nunquam enim assentior propter puram revelationem ut sic, sed propter revelationem ut connexam cum re revelata. Sed hoc non urget, quia nego hinc sequi quod non assentiar propter puram revelationem, quia revelatio non est connexa cum re revelata per aliquid à se distinctum, sed se ipsa prorsus immediate connectitur. Si autem per plures actus cognoscatur revelatio & res revelata tunc non sola revelatio, sed eius cognitio & bonitas illationis, esset causa cognoscendi rem revelatam, & illi assentiendi. Quod negare aduersarij non possunt.

S. II.

Utrum conclusio aliqua discursus Theologici possit esse actus veræ Fidei.

Discursus Theologicus triplici modo fieri potest. Primò enim duas habet præmissas de Fide, omnis homo animam habet immortalem, Christus est homo, ergo Christus animam habet immortalem. Secundò priorem habet præmissam universalem de Fide, alteram autem notam naturaliter vel physice vel moraliter, verbi gratia omnis peccans privatur gratia Dei, ego scio me nunc peccare, ergo ego nunc prius gratia Dei, ubi posterior præmissa est evidens physice, in isto autem discursu non est evidens nisi moraliter, omnis legitime electus est verus Pontifex, iste est legitime electus, ergo est verus Pontifex. Tertio priorem præmissam universalem habet evidentem naturaliter posteriorem certam ex Fide, omnis homo est rationalis, Christus est homo, ergo Christus est rationalis. De omnibus istis discursibus

Ratio dubitandi est primò, quia illud non potest Fide divina credi cui non potest intellectus assentiri propter puram revelationem, sed conclusioni Theologica assentiri nequit intellectus propter puram revelationem, ergo conclusio Theologica non potest Fide divina credi. Probatur minor, illud quod intellectus cognoscere non potest ut est tale in particulari, nisi addito discursu, non potest cognosci propter puram revelationem, sed quando aliquid non est revelatum nisi confusè in præmissis de Fide non potest cognosci nisi addito discursu, ergo intellectus non potest illi assentiri propter solam revelationem. Confirmatur quia ille habitus per quem assentimur præmissis demonstrationis, differt ab habitu per quem assentimur conclusioni demonstratæ, alioqui habitus principiorum non differret ab habitu scientiæ, sed per habitum Fidei assentimur præmissis revelatis, ergo per habitum Fidei non assentimur conclusioni. Imò cum conclusio ista Theologica

Discursus
virtualis
veræ Fidei
non ob-
stat.

Triplex
modo fit
discursus
Theologi-
cus.

Primæ
ratio du-
bitandi de
duabus
præmissis
revelatis.

Confirmatio.

EEE c

gica

gica sit, si est assensus Fidei sequitur Fidem & Theologiam esse vnum habitum.

Secunda ratio dubitandi si vna præmissa sit naturaliter evidens.

Secundò, quando vna præmissa vniuersalis est reuelata & altera non est certa nisi naturaliter, conclusio esse non potest certa ex Fide, si eius obiectum non est reuelatum prout est tale in particulari, sed eius obiectum non est reuelatum prout est tale in particulari, ergo illa conclusio non est de Fide vt est de tali obiecto in particulari. Probatur minor, tunc obiectum non est reuelatum à Deo prout est tale in particulari, quando voces per quas Deus reuelauit non sunt impositæ nisi ad significandum obiectum illud confusè & in communi, sed voces quibus Deus reuelat omnem hominem esse ritè baptizatum non sunt impositæ ad significandum quod hic puer in particulari sit in gratia, ergo illud obiectum vt est tale in particulari non est reuelatum.

Tertia ratio dubitandi de præmissa moraliter euidentem.

Tertiò, quando secunda præmissa non est euidentem nisi moraliter, certè conclusio non est de Fide, alioqui credere possem de Fide quod sum in gratia, quia omnis ritè contritus, est in gratia, sum autem certus moraliter quod sum contritus, alioqui non possem sine peccato accedere ad altare. Deinde certus essem de Fide quod hæc hostia Christum continet, quia moraliter sum certus, quod est consecrata alioqui non possum illam adorare absolute.

Quarta ratio dubitandi de vniuersali non reuelata.

Quartò, quando prior præmissa est naturalis conclusio non est de Fide, nam illa propositio non est de Fide quam qui negaret non esset hæreticus, sed qui negaret verbi gratia omnem hominem esse animal rationale, fateretur autem Christum esse hominem etsi non esset animal ratione, ille non esset hæreticus, ergo illa conclusio non est de fide. Imò negatum aliàs est reuelationem virtuale sufficere ad Fidem diuinam, sed obiectum conclusionis huius Theologica non est reuelatum nisi virtualiter in præmissis. Cur enim magis est de Fide verbi gratia Christum esse rationalem quàm Christum esse risibilem?

Conclusio.

Dico secundò, conclusionem Theologicam nunquam esse de Fide prout deducta est ex præmissis, sed esse tamen de Fide prout explicatam, quoties vel duæ præmissæ sunt de Fide, vel prior præmissa vniuersalis est de fide, altera verò euidentem physicè, vel prior præmissa est euidentem physicè continetque definitionem subiecti: si verò prima præmissa sit certa ex Fide, posterior autem euidentem moraliter, conclusio aliquando est de Fide non tamen semper.

Conclusio discursus Theologici deducta, & ex præmissa.

Primam partem de conclusione prout est deducta tenent omnes qui negant Fidem esse posse discursuam, obseruat autem rectè Albertinus tomo 1. Corollario 3. ex primo principio Philosoph. quæst. 3. Theologica dubit. 1. conclusionem discursus Theologici considerari posse, primò vt est deducta ex præmissis Theologicis, secundò prout est explicata per præmissas Theologicas. Tunc sumitur vt deducta quando ratio illi assentiendi est quia, illa sequitur ex talibus præmissis, non autem propter vllum aliud motiuum. Conclusio prout explicata, illa est quæ non nititur discursu tanquam motiuo assentiendi, sed illum totum præsupponit vt conditionem sine qua conclusio non esset euidentem credibilis, aliud enim est quod discursus sit ratio assentiendi, aliud quod sit motiuum credibilitatis.

Conclusio vt deducta non est de Fide.

Ratio ergo cur conclusio Theologica vt deducta non sit actus Fidei, est quia ille non est actus Fidei cuius motiuum formale non est sola Dei dicentis autoritas, alioqui non crederemus soli Deo tunc quando credimus, & actus Fidei certus non esset super omnia.

Secundam partem de conclusione prout explicata video à nemine negari vniuersum eam sumendo, & ratio est quia si miracula & alia motiua credibilitatis possunt esse conditiones quibus ita sufficienter declaratur aliquam veritatem euidentem esse credibilem, certè veritas euidentem consequentiæ infallibilis, quæ reperitur in discursu Theologico potest esse conditio sufficiens ad me obligandum, multò enim maior est euidentia in bona illatione quàm in alijs pluribus motiuis, ergo illa esse potest sufficiens motiuum credibilitatis modò euidentem explicet obiectum conclusionis esse in se ipso reuelatum. Discursus autem Theologicus hoc facit in casibus quos enumerabam.

Primò enim quando præmissa vtrique est de Fide conclusio explicatur esse reuelata formaliter in se ipsa, si obiectum præmissarum reuelatarum, & obiectum conclusionis cognoscantur esse vnum & idem realiter, sed in discursu vbi duæ præmissæ reuelatæ sunt obiectum conclusionis cognoscitur esse idem cum obiecto præmissarum reuelatarum, nam hoc habet omnis discursus quod demonstrat obiectum præmissarum, & obiectum conclusionis esse vnum & idem, atque ita negari non posse conclusionem concessis præmissis, ergo tunc quando duæ præmissæ sunt de Fide conclusio explicatur esse reuelata formaliter.

Secundò, quando prior præmissa vniuersalis est de Fide, altera verò euidentem physicè conclusio explicatur vt reuelata formaliter in se ipsa, si demonstratur quod obiectum illius conclusionis continetur sub propositione vniuersali tanquam vera illius pars, sed per istum discursum demonstratur quod obiectum illius conclusionis est pars propositionis vniuersalis reuelatæ, ergo illa conclusio explicatur vt formaliter reuelata, probatur minor, per illum discursum demonstratur quod conclusionis obiectum est pars propositionis vniuersalis reuelatæ, si supposita veritate minoris propositionis euidentis, implicet vt obiectum conclusionis non sit pars propositionis vniuersalis, sed implicat vt non sit pars: verbi gratia supposito quod euidentem mihi nunc est quod peccem, implicat vt Deus dicens, omnis qui peccat amittit gratiam, non sit de me loquutus qui nunc pecco, qui enim dicit omnem hominem dicit etiam Petrum, Paulum, &c. Qui dicit omnem peccantem dicit etiam me & alium qui peccamus. Neque dicas Deus hoc non dicit nisi confusè, ergo non potest credi nisi confusè. Contra enim argumentor, quando Deus dicit omnis peccans amittit gratiam, non cognoscit confusè tantum omnem peccantem, sed distinctè cognoscit hunc & hunc peccantem, ergo distinctè loquitur etiam de me qui pecco, illud non erat mihi notum nisi confusè ante cognitionem euidentem huius propositionis, ego nunc pecco, sed post euidentiam huius propositionis, est mihi necessariò euidentem, quod Deus loquens de omni peccante, de me loquutus est.

Tertiò, quando prima præmissa vniuersalis est euidentem naturaliter & continet definitionem subiecti, vt si dicam omnis homo est rationalis &c. veritas etiam conclusionis demonstratur esse reuelata formaliter in se ipsa, si demonstratur par talem discursum quod illa conclusio formaliter idem significat, quod significat minor propositio reuelata: sed in tali discursu demonstratur quod talis conclusio formaliter idem significat quod significat minor reuelata, definitio enim & definitum formaliter idem significant, sed in discursu cuius prima propositio continet

Vt explicata est de Fide.

Quando duæ præmissæ sunt reuelatæ.

Quando præmissa vniuersalis est de fide.

Si prior præmissa sit definitio subiecti continet conclusionem.

continet definitionem subiecti, prædicatum conclusionis est definitio subiecti minoris reuelata, ergo in tali discursu demonstratur quod conclusio formaliter idem significat quod propositio reuelata: ergo demonstratur quod propositio ipsa est reuelata.

Euidencia præmissæ particularis non semper sufficit.

Quartò, tamen de illo discursu cuius secunda præmissa moraliter tantum est euidens multò maior esse potest controuersia, quia difficile afferri potest ratio cur conclusio illata sit aliquando de Fide, non autem semper, cur enim euidencia moralis aliquando sufficiens est motuum credibilitatis, aliquando non est sufficiens quod priusquam declarem.

Certitudo physica & moralis.

Obseruo, propositionem aliquam tunc dici physicè certam quando implicat contradictionem vt sit falsa, talis ista est, homo est rationalis; tunc autem dici certam moraliter, quando physicè quidem & secundum suam naturam spectata esse posset falsa, sed excludit tamen omnem prudentem formidinem oppositi verbi gratia illi qui non vidit Romam certum tamen & euidens est esse Romam, essetque stultus si dubitaret: fateor tamen non omnia quæ certa sunt moraliter esse tam certa quàm certum est Romam esse illis qui non viderunt: nam verbi gratia moraliter certum est hostiam hanc esse consecratam, hunc infantem esse baptizatum, de hoc enim prudenter non debeo dubitare, sed non est tam certum, quàm certum est Romam esse, de quo stultus esset qui dubitaret.

Conclusio non est semper de Fide.

Itaque certum est quod interdum præmissa moraliter solum euidens non sufficit ad conclusionem de Fide, verbi gratia non est Fide quod Christus sit in hostia, licet moraliter certum sit illam esse consecratam, non est mihi certum de Fide, quod sim in gratia, licet moraliter certum sim quod coneror; similiter non est de Fide sacerdotem hunc esse verè sacerdotem, &c. igitur ex duabus præmissis quarum vna sit de Fide, & altera euidens moraliter, conclusio non sequitur semper certa de Fide. Aliquando autem sequitur conclusio Fidei ex præmissa vna moraliter tantum certa, vt constabit ex sequentibus, est enim de Fide quod Conc. Tridentinum, legitimum, est Concilium, quamuis non sit certum nisi moraliter quod illud legitimè congregatum fuerit, idem dicam de Pontifice, de Sanctis canonizatis, & approbatis religionibus. Et ratio à priori esse potest, quia vt articulus Fidei proponatur sufficienter, sufficit moralis euidencia motiuorum, sed quoties prima propositio vniuersalis est reuelata, & altera certa est moraliter, propositio ista, moraliter certa, explicat certò moraliter quod conclusio continetur sub vniuersali reuelata, implicat enim vt hæc propositio moraliter sit certa, quin sit certum moraliter conclusionem contineri sub vniuersali reuelata: tota ergo difficultas est in assignanda ratione cur interdum sufficiat moralis euidencia, non autem semper. Omitto autem multa hic refutare quæ inuenio dicta esse à Theologis de ratione huius discriminis & mihi videntur difficillima facilius autem.

Ratio discriminis.

Dico tertio, certitudinem moralem præmissæ vnius naturalis tunc explicare sufficienter conclusionem particularem tanquam contentam sub vniuersali de Fide quoties illa conclusio est de aliqua materia pertinente ad totam Ecclesiam, quam cognoscere necessarium sit ad salutem vel vtile, ad Christianam pietatē, in alijs nunquā certitudo moralis potest sufficere.

Probat.

Ratio est, quia tria sunt in quibus pro certo Spiritus sanctus non potest permittere vt Ecclesia tota erret. Primò in iis quæ ad Fidem pertinent, nihil enim potest definire quod falsum sit. Secundò in

Tom. I.

præceptis morum, nihil enim præcipere potest contrarium salutis. Tertio in iis quæ tanquam vtilia salutis omnibus fidelibus proponit, est enim à prouidentia Spiritus sancti prorsus alienum qui promittit perpetuam assistentiam Ecclesiae, vt permittat illam in eo errare, quod omnibus vniuersum suadet, imò & præcipit tanquam vtile ad æternam salutem. Itaque moralis certitudo tunc tantum sufficit ad propositionem sufficientem in rebus Fidei, quando illa talis est vt pertineat ad Dei prouidentiam non permittere, vt subsit illi falsum: in iis autem quæ non spectant ad totam Ecclesiam certitudo moralis nunquam tanta est vt non possit illi subesse aliquando falsum, vnde illa non sufficit ad fidem infallibilem.

Ad primam igitur Respondeo quod conclusio Theologica vt deducta non assentimur propter solam reuelationem: illi autem vt explicata tantum per discursum tanquam per motuum credibilitatis, & propositionis sufficientis, assentimur propter solam reuelationem, quā distinctione video alia omnia solui quæ ponuntur in argumento.

Ad secundam Respondeo quod conclusio Theologica concipi potest primò respectu Dei reuelantis, secundò respectu eorum quibus Deus reuelat. Deus ex parte sui quando propositionem reuelat vniuersalem, semper reuelat omnes particulares sub illa contentas, quia cognitio eius distincta est, sed non nobis reuelat ita distinctè, vt distinctè à nobis percipi possit. Post discursum verò Theologicum reuelatio illa quæ semper respectu Dei fuit distincta, incipit esse distincta respectu nostri: sicut si mihi aliquis narret virtutes Petri amici sui, quem ego non cognoscam, ille distinctè loquitur ex parte sui, ex parte autem mei loquitur confusè, sed si postea tamen cognoscam Petrum, incipit prima illa loquutio esse mihi distincta, quæ non erat prius nisi confusa: similiter quando Deus dicit omne Concilium legitimè celebratum, est Concilium infallibile, ex parte sui loquitur distinctè de Concilio tridentino sed illa reuelatio ex parte mei non est distincta, nisi post discursum Theologicum, qui explicat conclusionem illam vt partē propositionis vniuersalis reuelat. Itaque voces quibus Deus reuelat omne Concilium legitimè coactum esse infallibile simul sumptæ cum discursu illo Theologico significant distinctè Concilium tridentinum esse infallibile.

Ad tertiam satis respondisse videor in tertia conclusione.

Ad quartam distingo illud, ista propositio non est de Fide, quam qui negaret non esset hæreticus, quam qui negaret facta sufficienti propositione, & ea penetrata non esset hæreticus concedo, quam qui negaret ex eo quod non intellegenter sufficientem propositionem, nego: potest enim fieri vt aliquis non sit hæreticus, quamuis neget articulum reuelatum ex eo quod non capiat motiua credibilitatis, quæ obligant illum ad credendum, si ergo aliquis concederet Christum esse hominem, negaret autem illum esse rationalem, quia negaret omnem hominem esse rationalem, ille non esset hæreticus, quia non penetraret euidenciam credibilitatis.

Deinde dico magnum esse discrimen inter rem non reuelatā nisi virtualiter, & rem reuelatam formaliter confusè provt continetur sub vniuersali reuelata quia scilicet nihil credi potest nisi sit in se ipso reuelatum, res autem reuelata solum virtualiter est reuelata non in se ipsa sed in causa, res vero con-

Deus ex parte sui nunquam loquitur confusè.

Solutio tertia. Solutio quarta.

EEEc 2 fuse

fusè reuelata semper reuelata est in se ipsa, ideòque indiget solum explicatione discursus Theologici, per quam ex confusè reuelata, sit reuelata distinctè, respectu nostri. Magis ergo est de Fide Christum esse rationalem, quàm Christum esse risibilem, quia Christum esse rationalem est reuelatum in se ipso, Christum esse risibilem est reuelatum in alio.

§. III.

Corollaria de Concilio, de Pontifice, de canonizatione Sanctorum, & alijs huiusmodi.

EX hac doctrina quam hæcenus tradidi non erit difficile soluere quatuor potissimum quæstiones difficultissima, quomodo sit de Fide hoc Concilium v.gr. Tridentinum esse legitimum Concilium: hunc Pontificem legitimum esse Pontificem, hunc sanctum canonizatum esse verè sanctum, hanc religionem approbatam esse laudabilem.

Ratio enim dubitandi est primò, quia illud non est de Fide, quod nec in Scripturis nec in traditione vlla reuelatum est, sed nullibi reuelatum est quod Concilium Tridentinum sit Catholicum Concilium, quod Alexander sit legitimus Pontifex, quod sanctus Franciscus sit reuerà sanctus, nullibi enim hæc habentur, ergo illa non sunt de Fide. Minor probatur quia si esset reuelatum quod Tridentinum sit verum Concilium, esset etiam reuelatum quod nihil omisum est eorum, quæ ad legitimum Concilium conuocandum & celebrandum necessaria sunt, hoc enim est esse legitimum Concilium: sed hoc non est reuelatum alioqui discursus ille Theologicus non constaret ex vna præmissa de Fide, & altera naturali, sed ex duabus præmissis de Fide, sicque falsum esset conclusionem Theologicam esse de Fide nisi præmissa vtraque sit de Fide quod falsum est, cum enim dico omnis ritè baptizatus est in gratia, hic puer est à me nunc ritè baptizatus, ergo est in gratia, certè minor non est reuelata.

Secundò, de Pontifice idem fieri potest argumentum, si enim est de Fide quod Alexander VII. est legitimus Pontifex, certè hoc alicubi est reuelatum, imò reuelatum est, quod electores obseruauerunt omnia quæ per canones præscripta sunt, est reuelatum quod ille legitimè baptizatus est, quod est verè Christianus, non enim esset caput Ecclesiæ, si non esset in Ecclesiâ, est autem absurdum dicere quod hæc omnia reuelata sunt, quia non est magis certus eius baptismus, quàm baptismus reliquorum hominum.

Tertiò, magis etiam videntur argumenta hæc vigere pro canonizatione sanctorum, quia nullibi legitur vel in Scriptura, vel traditione reuelatum quod S. Franciscus sit sanctus & in cælo beatus, & qui hoc negaret, hæreticus non esset, si autem esset de Fide, quod sanctus Franciscus est beatus, hæresis esset hoc negare. Deinde Pontifex in sanctis canonizandis vtitur varijs hominum testimonijs qui falli possunt & fallere, ergo illius iudicium non potest esse infallibile, alioqui esset de Fide quod testimonia quibus usus est fuerunt infallibilia, & hoc esset alicubi reuelatum. Denique tota Ecclesiâ non magis proponit sanctum hunc adorandum, quàm hanc hostiam adorandam, sed non est de Fide quod hæc hostia legitimè consecrata sit, ergo nec est de Fide quod hic Sanctus beatus sit.

Conclusio. Dico quartò, esse omnino de Fide quod hoc Concilium verbi gratia Tridentinum, sit verum & legi-

timum Concilium: quod ille Pontifex quem agnoscit tota Ecclesiâ sit verus & legitimus Pontifex, & successor Petri: quod verè beatus sit hic sanctus canonizatus: quod hæc religio approbata sit laudabilis & sancta.

Ratio vniuersim illa est quam superius indicaui, quia tunc conclusio Theologica est de Fide quando deducitur ex vniuersali reuelata, & altera naturali cuius certitudo moralis est de rebus ad totam Ecclesiâ pertinentibus, tunc enim (vt dixi) Spiritus Sancti providentia pari non potest vt Ecclesiâ tota erret in ijs quæ ad salutem sunt vel necessaria, vel vtilia. Illa quatuor quæ proposui sunt huiusmodi.

Primò enim de Concilijs, certissima Doctorum omnium sententia est quod est de Fide quod Concilia generalia vera sunt & legitima Concilia, nimirum ea à quibus nullus excluditur Episcopus, quæ conuocata sunt à Pontifice, & sub vniuersione illius procedunt, atque ab eo saltem tacite approbata sunt. Sic enim grauissimis verbis pronuntiant sæpè Patres, Augustinus libro quarto, contra Donatistas capite septimo. *Nec quisquam dicat quod atcepimus ab Apostolis, hoc sequimur, quanto robustius nunc dicimus, quod consuetudo Ecclesiæ semper tenuit, quod plenarium Concilium confirmauit hoc sequimur: Gregorius libro primo Registri epistola vigesima quarta, docet quatuor primis Concilijs eandem deberi fidem & venerationem, quæ debetur quatuor Euangelijs, ita vt tam sit de Fide illa esse vera Concilia quàm est de Fide ista esse vera Euangelia, quod sancitur etiam à Iustiniano imperatore in *Novella 113. capite quadragesimo primo*. Et aperta ratio est, quia si non esset de Fide, quod Concilium hoc est legitimum, non erit de Fide quod illud sit infallibile, ergo non erit de Fide quod ea quæ ab ipso definiuntur infallibiliter sint vera, dubitari ergo de illis poterit, quod Catholicus nemo dixerit, Ecclesiâ enim tota errare posset proponendo illius dogmata tanquam Fide certa, cum tamen illa tam possint esse falsa, quàm esse potest falsum Concilium. Et hæc ratio videtur certò concludere quod intendimus.*

Secundò, de Pontifice miror dubitari posse à nonnullis Theologis, & negari esse de Fide quod Alexander VII. legitimus sit Pontifex, cum eadem omnino videatur esse ratio Pontificis legitimi & legitimi Concilij: vnde hoc vtrumque æqualiter esse de Fide meritò docent Suares *disputatione 10. sectione 5. Valentia quæst. 1. p. 7. De Lugo disputat. sect. 13. num. 325. Hurtadus disputat. 37. Coninck, Albertinus, & plures alij quos citant, contra Turrecrematam, Cæteranum, Bannem, Canum, Vegam, Cordubam, Castro qui volunt id non esse de Fide sed sanè immeritò.*

Ratio enim allata pro Concilijs vt dixi, eadem omnino pro Pontifice afferri potest, nam quoties conclusio sequitur ex duabus præmissis, altera vniuersali reuelata, altera moraliter certa, de re pertinente ad totam Ecclesiâ, conclusio est de Fide vt explicata, ista conclusio Alexander VII. est legitimus Pontifex sequitur ex duabus huiusmodi præmissis, omnis Pontifex, legitimè electus est verus Pontifex & successor Petri, Alexander est legitimè electus, ergo, &c. Minor enim illa moraliter evidens est de re pertinente ad Ecclesiâ totam vt per se patet, esset enim error turpissimus in Ecclesiâ, si pro vero capite ac regula infallibili suæ Fidei, aliquem agnosceret, qui verum non esset caput: Imò ex ista etiam alio principio Fidei sequi potest ista conclusio, Ecclesiâ nunquam potest decipi acceptando vniuersali

Ratio prima dubitandi.

Secunda.

Tertia.

Conclusio.

Ratio vniuersali.

Applicatur Concilijs.

Applicatur Pontifici.

vniversaliter aliquem errorem, sed Ecclesia tota vniversaliter acceptat Pastorem hunc pro infallibili Fidei regula, ergo ille verum est Ecclesiae caput, & legitimus eius Pastor, quomodo enim turpissimus error Ecclesiae non esset, circa regulam Fidei: nullo igitur modo magis est de Fide quod hoc Concilium sit legitimum, quam quod hic Pontifex sit legitimus.

Vnde argumentor secundò, si enim nullo modo possum formidare quod hic Pontifex sit falsus Pontifex, & quod habeat infallibilem auctoritatem ad res Fidei definiendas, est de Fide quod sit verus Papa, sed nullo modo possum dubitare vel formidare de infallibili eius auctoritate, alioqui possem formidare de veritate illorum quae decernit, tanquam certa de Fide: quomodo enim possum moueri per auctoritatem illius ad aliquid credendum absque formidine, si possum formidare vtrum ille falli possit; Imò si non est de Fide quod sit verus Pontifex non est de Fide quod sit infallibilis, ergo non est de Fide quod non fallatur, ergo nec debeo credere id quod dicit ex sola eius auctoritate.

Instantia
praecedi-
tur.

Dices quando doctor Catholicus Ethnicis proponit mysteria Fidei, illi tenentur credere id quod dicit, etiam si nullum sit nouum motum, & tamen Doctor ille non est infallibilis: ergo licet teneamur credere illa quae definit Pontifex, non sequitur tamen quod infallibilis sit auctoritatis, quia pertinet ad prouidentiam Dei non permittere vt ille qui habetur in Ecclesia Pontifex non actu fallatur proponendo aliquid toti Ecclesiae, quamuis non sit de Fide quod sit infallibilis, & quod verus sit Pontifex.

Respondeo infideles teneri credere Doctori Catholico etiam si non sit infallibilis, quia non mouentur ex eius auctoritate, cum non proponat aliquid nouum quod prius tota Ecclesia non crederet, sed proponit ea quae iam in Ecclesia sunt nota, vnde id quod indicit ad credendum non est auctoritas Doctoris: cum autem aliquid Pontifex noui definit, id quod me mouet vt regula credendi, est auctoritas ipsius Pontificis, quae si dubia esse possit, certe credere non possum siue periculo erroris. Illi enim qui non est verus Petri successor nunquam promissit Christus quod non actu fallatur, idè ergo pertinet ad prouidentiam Dei non permittere vt ille qui habetur in Ecclesia Pontifex erret, quia pertinet ad illam non permittere vt alius habeatur pro certo Pontifex qui non sit pro certo verus Pontifex, vnde tam est de Fide non decipi Ecclesiam approbando hunc Pontificem, quam est de Fide non decipi Ecclesiam approbando quae ille definit.

Vnde tertio argumentor, quia non potest esse de Fide quod hoc Concilium sit verum Concilium, quin sit de Fide, hunc Papam esse verum Papam qui solus est caput Concilij, à quo illud conuocari, dirigere, confirmari debet, nulla itaque ratio probare potest quod sit de Fide Concilium Tridentinum esse verum Concilium, quae non probet esse de Fide Alexandrum esse verum Papam, quod etiam videtur definitum esse in decreto Martini V. in Concilio Constantiensi vbi ab haereticis redeuntibus ad Ecclesiam exigitur primum omnium, an credant Papam canonice electum qui pro tempore fuerit (expresso eius nomine) esse verum Papam successorem Petri.

Applicatur
sanctorum
canoniza-
tioni.

Tertio, de canonizatione Sanctorum magis dubitant aliqui Doctores, nonnulli enim absolute negant esse certum de Fide quod talis Sanctus canonizatus, sit verè Sanctus & beatus: Sed contrarium

probabilius & verius affirmant S. Thomas quodlibeto 9. artic. ultimo, Valdensis tom. 3. titulo 11. capite 22. Augustinus Anconitanus quaest. 14. Castro de iuxta haereticorum punitione, capite 6. Suares disputatione 5. sect. 5. Bellarminus lib. 1. de beatitudine sanctorum cap. 5. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 6. quaestio 5. Valentia quaest. 1. p. 7. §. 40.

Ratio autem primò generalis est sapius allata, quia vt conclusio aliqua discursus Theologici sit de Fide, satis est quod deducatur ex vna praemissa vniversaliter reuelata, & altera moraliter certa cuius certitudo pertinet ad totam Ecclesiam adè vt Spiritus Sanctus permittere non possit vt ei subfir falsum, haec conclusio sanctus Franciscus est verè beatus & sanctus, huiusmodi est vt patet; sequitur enim ex hac praemissa vniversaliter, omnis sanctus ritè ac legitime canonizatus est verè Sanctus & beatus, quod est de Fide: Deinde verò ex hac altera, sanctus Franciscus est ritè canonizatus quod est certum moraliter, & pertinet ad totam, Ecclesiam cui proponitur sanctus hic colendus, ergo conclusio illa est de Fide. Deinde omnino est de Fide quod Ecclesia tam non potest errare in ijs quae pertinent ad materiam morum, quam in ijs quae pertinent ad fidem: sed si adorare ac colere posset hominem damnatum & praecipere fidelibus vt illum colerent, omnino erraret in re grauissima spectante ad mores, quomodo enim error ille non est turpissimus. Deinde non potest Ecclesia errare in rebus vtilibus ad salutem: adoratio autem & cultus res est ad salutem vtilissima. Imò Ecclesia vetat dubitare de gloria sancti canonizati vt expresse habetur in bulla canonizationis, ergo pro certo id est de Fide, si enim non est de Fide possum dubitare, quod tamen prohibet Ecclesia. Eademque rationes probant esse de Fide quod religio approbata sit institutum consentaneum Euangelio, & verum ad perfectionem Christianam iter, vt docent iidem Theologi contra Canum lib. 5. de locis cap. 5. qui parum caute id negat.

Ad primam Respondeo propositiones illas, Concilium Tridentinum est verum Concilium, & alias huiusmodi reuelatas esse in illis propositionibus vniversalibus reuelatis ex quibus illa deducuntur vt earum partes, vel certe in illa vniversaliter propositione quod Ecclesia nunquam errare potest in ijs quae pertinent ad fidem & mores.

Ad probationem Respondeo propositiones illas particulares, Concilium Tridentinum legitime coactum est, Alexander Septimus legitime electus est, in canonizatione S. Francisci ritè ac sine fraude peracta sunt omnia; dupliciter spectari posse. Primò praecise vt sunt praemissae explicantes conclusionem particularem, vt contentam sub propositione vniversaliter reuelata, & vt sic non sunt de Fide, sed moraliter tantum certa sunt. Secundò prout continentur tanquam adiuncta sub illa conclusione quam explicant tanquam de Fide, & sic omnino sunt de Fide: verbi gratia propositio haec, Concilium Tridentinum est legitime congregatum omnino adiuncta est illi alteri, Concilium Tridentinum est verum Concilium. Quomodo enim esset verum Concilium, si non esset coactum legitime? sicut ergo est de Fide quod istud est verum Concilium, sic est de Fide quod illud est congregatum legitime, non enim creditur vt aliquid distinctum, sed vt aliquid omnino vnum & inseparabile ab alio. Quod idem dico de alia illa minore, hic puer est à me ritè baptizatus, nam prout est praemissa non est de Fide, sed prout continetur sub illa puer est in gratia, quod hic & nunc est inseparabile à baptismo ritè celebrato.

Quomodo
reuelata
sunt illae
propositio-
nes.

Ad secundam Respondeo eodem modo, nam quod electores Pontificis obseruauerint omnia necessaria, quod ille sit baptizatus, & alia huiusmodi reuelata sunt in illa propositione vniuersali, quod Ecclesia tota errare non potest in ijs quæ ad salutem & fidem pertinent: posset autem errare si agnosceret Pontificem eum qui non est Pontifex, atque adeo eum qui non esset baptizatus vel Christianus: vel etiam reuelata sunt in hac propositione altera, omnis Pontifex legitime electus, verus est Petri successor, magis ergo certus est baptizatus Pontificis quam aliorum fidelium, quia hæc res spectat ad totam Ecclesiam, in qua Spiritus Sanctus pati non potest errorem.

Ad tertiam idem dico de beatitudine Sancti canonizati, est enim reuelata in propositionibus vniuersalibus. Ad id quod additur dico hæreticum illum non esse qui negat id quod est de Fide, sed qui negat id quod facta sufficienti propositione cognoscitur esse de Fide. Testimonia illa quibus vtitur Pontifex in Sanctis canonizandis in se ipsis sunt fallibilia, supposito autem quod Pontifex illis vtitur sunt infallibilia, quia includunt specialem prouidentiam Dei, qui non potest permittere vt subit illis falsitas ne tota Ecclesia erret in rebus quas omnibus proponit fidelibus.

Instantia. Instabis, contingere sæpè vt Pontifex proponat adorandum populo aliquid, quod adorandum non est: verbi gratia fieri potest vt illi facienti sacrum minister porrigat aquam pro vino, ergo poterit Pontifex proponere toti Ecclesie adorandum aliquem sanctum, qui non erit verè sanctus, & sanè hostia consecrata non minùs colitur à tota Ecclesia, quàm quilibet sanctus canonizatus.

Respondeo concedendo antecedens, quia tunc Pontifex non proponit populo calicem adorandum nisi tanquam priuatus sacerdos: cum autem canonizat sanctum loquitur vt Pontifex. Imò & Calix & Hostia consecrata cum aliqua conditione virtuali adorantur: Sanctus autem canonizatus proponitur distinctè, & absolute colendus.

SECTIO II.

An & quomodo actus Fidei sit supernaturalis.

*Triplex
controuer-
sia.*

HÆC est altera & nobilissima proprietas actus Fidei, quod sit supra omnem naturam, supposito autem ijs quæ vniuersim de supernaturalitate dicta sunt prima disputatione vbi ostensum est supernaturalitatem actuum intellectus, & voluntatis, atque adeo virtutum Theologicarum totam peti primariò ab obiectis formalibus, non autem à principijs effectiuis, non erit difficile statuere. Primo, qualis sit supernaturalitas actus atque adeo habitus Fidei. Secundo, qualis sit supernaturalitas voluntatis credendi. Tertiò, qualis sit supernaturalitas iudicij speculatiui quod præcedit voluntatem credendi.

Supernaturalitas proprii actus Fidei.

Actum Fidei esse verè supernaturalem Catholici omnes asserunt, probantque primum ex Scripturis Ephes. 2. *Gratia saluati estis per fidem & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.* Probat ex Concilijs præsertim Africanis contra Pelagianos coactis, deinde in Arausicano secundo, vbi damnata sunt eorum reliquia, ac demùm in Tridentino sess. 6. c. 5. 6. 12. & can. 3. Probat ex omnibus Patribus præsertim verò ab Augustino in omnibus libris contra Pelagium & Semipelagianos quorum præcipuus error erat, de initio Fidei quod esset ex nobis. Quo etiam in argumento triumphant discipuli Augultini Prosper contra collatorem, & Fulgentius *l. de incarnat. & gratia cap. 8.* & alibi frequentissimè.

Difficultas igitur tota est inter Catholicos, vtùm actus iste sit supernaturalis secundum substantiam, an verò tantum secundum modum, vel intrinsecum, vel extrinsecum.

Ratio autem dubitandi est primò, quia si actus Fidei est supernaturalis secundum suam entitatem, debet in ratione propria obiecti eius formalis reperiri aliquid quod superet omnem naturam: hoc autem non reperitur, nam prima veritas reuelas est res æquè naturalis ac obiecta scientiarum, neque vlla ratione probari potest quod testimonium purum primæ veritatis sit res ita supernaturalis, vt nullo actu naturali attingi possit, satis enim constat quod naturaliter illud apprehendo & cognosco, si ab aliquo mihi narretur, neque recurrere licet ad obiectum in ratione obiecti, nam illud in recto est prima veritas reuelans propter quam etiam hæreticus potest credere, in obliquo autem nihil assignari potest præter actum, vel potentiam, & sic supernaturalitas non petitur ab obiecto, sed ab ipsa potentia quod absurdum est. Imò sicut in pariete quem possum videre visione supernaturali, nihil est supernaturale, sic in obiecto Fidei nihil est quod non sit naturale, sicut etiam in obiecto materiali, quod cognoscitur per actum spiritua-lem, nihil est spirituale: videtur ergo esse omnimoda paritas.

Secundò, si actus Fidei est supernaturalis secundum substantiam, non minùs ad eum exiguntur species supernaturales, quàm habitus supernaturalis, certum autem videtur quod actus Fidei non requirit species impressas nisi naturales, nam si species huiusmodi essent supernaturales, illæ imprimi non possent nisi à Deo solo, & sic prædicatores nullo modo concurrerent ad conuersionem, peccatorum, ad quam concurrere nequeunt nisi ministrando species. Imò si Deus illas species produceret deberet simul imprimere infinitas species ad omnia reuelabilia, quæ sunt infinita.

Tertiò, deberent etiam apprehensiones præcedentes actum Fidei esse supernaturales, nam illæ habent idem obiectum, quod habet actus Fidei, consequens autem illud videtur falsum, nam illæ apprehensiones plurimæ sunt, & omnino naturaliter habentur.

Dico primò, actum Fidei esse supernaturalem secundum substantiam, & non tantum secundum modum. Ita docent Theologi omnes communis, vt ostendunt Suares *lib. 2. de gratia à capit. 4. ad 12.* Vasques 1. 2. *disputatione 187.* Coninck *disputatione 4. dub. 3.* Lugo *disputatione 9. sect. 2.* & fuit haud dubie sententia Molinæ *disputatione 7. & 8.* contra Caietanum, Capreolum, Paludanum.

Ratio autem primò petitur ex necessitate auxilij gratiæ ex necessitate gratiæ.

Sensus diffi-
cultatis.

In obiecto
fidei nihil
apparet ef-
fe super-
naturale.

Assertio
affirmans.

Probat
ex necessi-
tate gratiæ

gratiae ad actum Fidei, illa enim entitas est supernaturalis cuius productio exigit auxilium gratiae superans vires totius naturae. Huiusmodi esse actum Fidei clarum & certum est ex scripturis Ioannis 6. *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille, & Apostolus citatus, gratia saluati estis per fidem.* Idem sapientissime inculcant Concilia Mileuit. *cap. 4.* Arausic. *cap. 6.* 8. 16. 23. 27. Tridentinū suprà. Notum est illud Augustini *utrumque Dei donū esse, scire quid agere debeamus, & diligere ut faciamus.* Neque dicas multos esse actus naturales ad quos requiritur gratia, hoc enim verum est quando illi actus difficiles sunt, si enim illi non sint difficiles certè ad eos non exigitur gratia, quam tamen certum est requiri ad omnes actus Fidei etiam remississimos.

Ex habitu supernaturali & ex fine supernaturali. Secundò, probatur ex necessitate habitus à Deo: infusi quam *disput. 1.* probavi esse certam ex Fide, non potest autem esse necessarius habitus supernaturalis nisi ad producendam entitatem actus supernaturalis. Imò finis etiam supernaturalis probat eandem supernaturalitatem, quia certum est Fidem medium esse ad beatitudinem, *Videmus videlicet per speculum tunc autem facie ad faciem.*

Ratio à priori cur actus Fidei sit supernaturalis est, quia obiectum eius formale tum in ratione rei, tum in ratione obiecti superat vim omnis naturae, nam obiectum Fidei est auctoritas primae veritatis omnino pura, & inuicibilis, assentiri autem certò & immobiliter propter motuum obscurum superat vires totius naturae, nam omnis certitudo naturalis, fundatur in aliqua euidencia, si autem firmissima illa sit & infallibilis cum ineuidencia certè illa vim omnem creaturam superat, quia tunc Deus supplere debet per se ipsum id quod deest euidencia. Supernaturalitas itaque actus Fidei hinc ostenditur, quod assentiat firmissimè propter reuelationem obscuram, quo pacto implicat credere aliquem haereticum. Deinde obiecto in ratione obiecti, nihil habeo quod addam iis quae dixi *prima disput.* Constat enim quod reuelatio est obiectum Fidei, prout est credibilis fundamentaliter, id est prout habet vim mouendi potentiam modo indebito naturae quod est aliquid se tenens ex parte obiecti etià si connotet in obliquo actum & potentiam, alioqui desipiunt Philosophi omnes cum aiunt ens esse obiectum intellectus prout verum seu prout est intelligibile & esse obiectum voluntatis prout est bonum seu amabile. Vnde.

Solutio primae difficultatis de supernaturalitate obiecti. Ad primam Responsio manifesta est, nam reuelatio inuicibilis est obiectum supernaturale assensus infallibilis, ut dixi, & eadem si sumatur in ratione obiecti, multo magis erit supernaturalis: In parte prout est obiectum actus supernaturalis reperitur aliquid supernaturale obediens, quia vim habet obediens mouendi potentiam modo indebito naturae, & in obiecto materiali quod cognoscitur spiritualiter, nihil est spirituale si sumatur in ratione rei sed est aliquid spirituale si sumatur in ratione obiecti; quatenus habet vim mouendi potentiam modo spirituali.

Species ad fidem requiri supernaturales. Ad secundam de speciebus impressis video grauiorem esse difficultatem, nam aliqui cum Suarez, Vasquez, Ripalda, Turriano, Conink, De Lugo, negant requiri species supernaturales ad actum Fidei, alij autem cum Granadon. *art. 13. disp. 7.* Hurt. *disp. 8. sect. 4.* probabilius affirmant, quia scilicet non potest asserri ratio vlla propter quam habitus Fidei sit supernaturalis, quae non prober etiam species esse supernaturales; & confirmari potest ex scientia infusa Christi, ad quam certum est exigi species supernatu-

rales propter supernaturalitatem actus, & obiecti. Imò si ad visionem beatam daretur species impressa, illa non minus esset supernaturalis quam lumen gloriae: non video autem vllam disparitatem, quod enim dicit Lugo, species abstractiuas non requiri supernaturales ad obiecta supernaturalia, manifestè falsum est quia scientia abstractiua, supernaturalis species exigebat supernaturales. Quae autem opponuntur non videntur quia Deus istas species producit occasione suprà ex speciebus naturalibus, quae per praedicatores producantur, & sic illi concurrunt ad conuersionem.

Ad tertiam Respondeo apprehensiones praecedentes actum Fidei esse supernaturales quando terminantur ad actum Fidei supernaturali modo representandum, quales illae sunt quae ipsum ingrediuntur actum Fidei, reliquas nihil opus est esse supernaturales.

Apprehensiones supernaturales.

S. II.

An & quomodo voluntas credendi sit supernaturalis.

Patet ergo ex dictis quod actus Fidei donum Dei est, superans exigentiam intellectus cuiuslibet, nunc de pia illa voluntatis affectione, quae praecedit, & imperat intellectui actum Fidei duplex difficultas est, primò vtrum illa necessariò praerequiratur ante omnem actum Fidei, Deinde vtrum illa etiam sit necessariò supernaturalis.

Ratio verò dubitandi est primò, quia non videtur necesse ponere in voluntate specialem vllam virtutem ad credendum, dici enim non potest, ad quam virtutem illa pertineat moralem aut Theologicam, neque dici potest quale sit eius motuum. Imò si non datur habitus specialis ad credendum Fede humana, neque virtus vlla esse poterit necessaria ad credendum Fide diuina. Imò si detur virtus specialis ad amandam obiectiuam honestatem Fidei, dabitur etiam virtus specialis ad amandam bonitatem obiectiuam istius alterius virtutis, & sic dabitur progressus infinitus, quia semper dabitur vltior virtus, quae aues honestatem prioris virtutis quod etiam de alia qualibet virtute dici posset.

Prima dubitatio.

Secundò, si honestas credendi est obiectum motui huius virtutis, sequitur quod haec virtus habet se ipsam pro obiecto immediato, nam Fides cum sit virtus intellectus non est honesta nisi propter actum honestum voluntatis, ergo si virtus illa habet pro obiecto illam honestatem, non habet nisi se ipsam pro obiecto.

Secunda dubitatio.

Tertiò, sicut potest sacerdos per voluntatem non solum naturalem, sed etiam malam velle facere consecrando conuersionem supernaturalem, ergo similiter per voluntatem naturalem, aut etiam malam, potest aliquis velle credere.

Tertia dubitatio.

Dico secundò, neminem posse vnquam credere, sine praeuia voluntatis affectione supernaturali, quae imperet actum Fidei quia est honestus.

Assertio.

Primam partem de necessitate pie affectionis probant Theologi communiter. Quia intellectus non potest elicere assensum aliquem certum, & absque formidine, nisi ad eum determinetur, vel per motiua, vel per actum voluntatis, sed ad assensum Fidei non determinatur per motiua, quae non sunt euidentia nisi moraliter, & non tollunt indifferentiam intellectus, ergo intellectus debet applicari ad credendum absque formidine per imperium voluntatis.

Potest autem voluntas eo modo mouere intellectum, & illum determinare imperando quoties adest motuum aliquod sufficiens, si verò illud desit non potest imperare, nam quamuis intellectus non moueatur nisi à veritate ut ab obiecto, sicut oculus non mouetur

Voluntas determinare potest intellectum.

mouetur nisi à colore, mouetur tamen etiam à voluntate tanquam ab extrinseco impellente & determinante, modò addit sufficiens motuum quo intellectus relinquatur indifferens.

Eriam per potentiam absolutam omitti non potest. Hæc autem voluntas ita requiritur ut ne de potentia quidem absoluta sine præuio illo actu voluntatis, quisquam credere possit, contra Granadum de Lugo, quia solum imperium Dei omnino immanens, non potest determinare intellectum aut voluntatem ut est perse notum. Hæc voluntas debet esse libera, alioqui meritum non haberet actus Fidei, sed neque ad vllum actum virtutis meritorium putò sufficere libertatem semiplenam qualis verbi gratia sufficit ad peccandum venialiter.

Supernaturalitas voluntatis credendi. Secunda pars de supernaturalitate huius piæ voluntatis, asseritur à Concilijs citatis pro supernaturalitate actus Fidei, ab Augustino, & omnibus eius discipulis contra Semipelagianos, qui nullam volebant necessariam esse gratiam ut aliquis velit credere. Probatur ergo ex necessitate gratiæ, sine qua constat nec imperfectissimam quidem haberi posse affectionem credendi. Probatur ex fine supernaturali, disponit enim meritorie ad gratiam & ad gloriam. Demum probatur ex eius obiecto formali, quod est honestas credendi Deo primæ veritati, nam illa honestas prope substat luminis supernaturali, & iudicio practico, quod est gratia præueniens à Deo infusa, est verè supernaturalis.

Voluntas credendi reuocatur ad virtutem Fidei. Ad primam Respondeo piæ istam voluntatem credendi reductiue pertinere ad virtutem Fidei. Ad credendum Fide humana posset dari specialis virtus quæ ad illam Fidem reuocetur. Neque in istis virtutibus datur infinitus progressus, quia quoties fit progressus ad aliquid eiusdem rationis sistendum est in eo à quo capit progressus, voluntas ergo credendi propter honestatem propriam, specialis est virtus inclinans etiam ad amandam honestatem illius voluntatis credendi, sicut amor virtutis iustitiæ, quamuis obiectum habeat diuersum ab obiecto iustitiæ, reuocatur tamen ad virtutem iustitiæ.

Solutio Secundæ dubitationis. Ad secundam Respondeo obiectum huius virtutis esse honestatem obiectiuam actus credendi, quæ distincta est ab honestate formali voluntatis credendi; falsum igitur est quod voluntas credendi formaliter honesta, se ipsam habeat pro obiecto, cum habeat potius honestatem fundamentalem & obiectiuam actus Fidei.

Solutio tertiæ. Ad tertiam fateor posse sacerdotem ex fine malo velle conuersionem panis in corpus Christi, quia illa conuersio est quidem supernaturalis, sed non est aliquid immediatè ordinatum ad meritum & salutem: Fides autem semper ordinatur ad meritum & salutem ideòque imperari semper debet ab actu bono, cum fiat ex motu gratiæ: quomodo autem actus malus imperare non possit actum bonum satis dictum est *prima secunda*.

§. III.

An & quomodo iudicium antecedens voluntatem credendi sit supernaturale.

Duplex iudicium præcedens voluntatem credendi. Antequam incipiat homo credere, proponuntur ei, ut sæpè dixi, signa & motiua euidentia, quibus cognitis iudicat prudenter, articulum sufficienter proponi, ut à Deo reuelatum: Deinde iudicat honestum esse hic & nunc velle credere propter Dei reuelationem: Vtrumque illud iudicium necessariò requiritur antequam sit pia illa voluntas credendi, sed quale illud vtrumque sit, an sit supernaturale, ad

quem habitum pertineat valde controuersum est inter Doctores.

Prima dubitatio. Ratio dubitandi est primò, quia si cognitio illa est naturalis tantum certè, illa sufficere non potest ad piæ voluntatem credendi, ad quam sine dubio requiritur cognitio supernaturalis. Neque sufficit dicere cum Suare illud iudicium esse purè naturale, quamuis adiunctam habeat illuminationem supernaturalem Spiritus sancti, alioqui ad alios etiam actus voluntatis supernaturales sufficeret iudicium naturale, cum illuminatione. Deinde si obiectum illius illuminationis est supernaturale, potest etiam terminare iudicium supernaturale intellectus, si verò est naturale illa etiam illuminatio est naturalis.

Secunda dubitatio. Secundò ex pluribus Concilijs & Patribus constat omne piæ Consilium quod ad vitam æternam pertinet ex gratia Dei esse, quod asserunt Concilium Arausicanum *can. 7.* Mileuitanum *can. 4.* Tridentinum *sess. 6. cap. 6. can. 3.* ut dicitur quod disponimur ad iustitiam, dum excitati & adiuti diuina gratia fidem ex auditu concipientes, libere ad credendum mouemur: si ergo ad id iudicium necessaria est gratia, certè illud est supernaturale pertinens ad Fidem vel ad prudentiam infusam.

Tertia dubitatio. Tertio, nulla ratio probare potest voluntatem credendi esse supernaturalem quæ non prober hoc etiam iudicium esse supernaturale, habent enim idem obiectum, & procedunt ex eodem motiuo, si tamen requiritur ad hanc voluntatem aliquod iudicium, nam sufficit simplex apprehensio, quæ videtur sufficere posse ad multos actus voluntatis, sicut ad actus appetitus sufficit simplex apprehensio phantasiæ.

Affectio binocula. Dico tertio, duplex semper iudicium requiri ante piæ voluntatem credendi alterum speculatiuum quod est purè naturale, alterum practicum supernaturale iudicans esse conueniens hic & nunc credere tale obiectum ut à Deo dictum: sic video posse conciliari dissidentes sententias, nam alij cum Hurtado, Albertino, Ripalda, de Lugo, Granado, volunt illud iudicium esse supernaturale, alij cum Suarez, Almaino, Aragon, Coninck dicunt illud esse naturale.

Iudicium speculatiuum esse naturale. Prima ratio. Primò enim quod iudicium illud quo propositis motiuis speculatiue iudico, mysterium esse sufficienter credibile, non esse nisi purè naturale, omnino euincunt rationes Suaris *disputat. 6. sect. 8.* prima est, quia iudicium illud speculatiuum si sit supernaturale, vel est obscurum vel est euident, si primum verus est actus Fidei, imò prærequirit piæ voluntatem credendi & iudicium supernaturale, quod est progredi in infinitum: si autem euident est dabitur in nobis cognitio speculatiua supernaturalis omnino euident distincta à Fide, quæ proinde necessaria non erit ad actus virtutum supernaturalium, ad quæ sufficere poterit cognitio illa supernaturalis, quod est destruere necessitatem Fidei ad omnes virtutes. Secunda ratio est, quia obiectum illius iudicii speculatiui sunt motiua credibilitatis quæ naturaliter possunt cognosci. Denique iudicium istud supernaturale pertinere debebit ad donum Fidei, & sic non erit aliquid antecedens Fidem & voluntatem credendi.

Iudicium practicum supernaturale. Secundò tamen quod præter iudicium illud speculatiuum, exigatur etiam aliud iudicium practicum supernaturale quo iudicatur esse honestum hic & nunc velle credere, probant argumenta proposita in ratione dubitandi; non enim potest voluntas amare supernaturaliter honestatem credendi nisi cognoscat illam supernaturaliter per iudicium practicum, quod sine dubio ad omnes voluntates bonas requiritur, &

Et hoc iudicium est quod Concilia dicunt esse donum Dei. Credimus cogitantes (inquit Augustinus) & agimus quicquid credimus.

Prima instantia. Neque dicas primò, cum Suare illuminationem Spiritus Sancti sufficere post illud iudicium naturale speculativum.

Sed contra, nam in alijs actibus virtutum non requireretur aliud quàm talis illuminatio. Imò iudicij huius practici obiectum est idem, quod obiectum huius illuminationis, ergo est supernaturale.

Secunda instantia. Neque dicas secundò, cum De Lugo posterius istud iudicium non esse magis practicum, quàm iudicium credibilitatis quod sine dubio practicum est, quia iudicat honestum esse credere, hic & nunc id quod sufficienter per motiva est propositum, est enim iudicium ostendens obligationem credendi, ergo, vnum iudicium sufficit.

Resp. iudicium illud quo immediatè iudicat ex motiis credibilitatis tale obiectum posse ac debere credi esse speculativum, quia vniuersè tantum & abstractè ostendit conuenientiam, & obligationem credendi, iudicando motiva esse sufficientia vt ostendant rem esse reuelatam, & obligent ad credendum: Alterum autem iudicium practicè iudicat honestum esse velle credere hic & nunc tale obiectum, vt à Deo dictum. Primum illud iudicium in quolibet hæretico semper reperitur, & omnino sufficit ad obligationem credendi, quia eo posito teneor elicere secundum istud iudiciū, honestum est velle credere hic & nunc, imò etiam istud iudicium posterius sæpè reperitur in hæreticis, qui non propterea tamen habent voluntatem credendi, nego igitur sufficere posse vnum iudicium quo posito non potest sequi voluntas credendi, nisi mediante alio iudicio.

Tertia instantia. Neque dicas tertio, iudicium istud supernaturale vel est evidens vel obscurum, si est evidens datur in nobis cognitio supernaturalis à Fide distincta, quæ in alijs etiam virtutibus reperiretur, & sic Fides non esset ad illas vniuersaliter necessaria, si autem est obscurum pertinet ad fidem & prærequirit aliam voluntatem, sed neque potest explicari ad quam virtutem illud pertineat; prudentia enim infusa, & dona Spiritus Sancti omnino sequuntur fidem & eius obscuritatem participant.

Resp. posse sine dubio in hac vita multas haberi cognitiones practicas supernaturales evidentes secundum quid & ex suppositione, non posse haberi evidentes absolute, nam v.g. prudentia supernaturalis ex suppositione Fidei obscure iudicat evidenter de suis obiectis practicis, & istud etiam iudicium de quo quaeritur est evidens supposito illo iudicio speculativo, naturali atque ita non est simpliciter evidens, sed ex suppositione tantum in alijs virtutibus reperitur similiter iudicium eodem modo evidens practicè, sed dependens à Fide, habitus ad quem illud reuocatur est prudentia infusa, quæ prout antecedit fidem non dependet à Fide, sed à iudicio illo speculativo quod dixi.

Ex quibus soluta videtur manere tota ratio dubitandi.

SECTIO III.

De certitudine actus Fidei.

S. Th. q. 1. art. 8.

Certitudo differt à veritate ab infallibilitate. Certum est primò, quod certitudo cognitionis valde differt ab eius veritate, ab eius infallibilitate & ab eius evidentia, veritas enim non est aliud quàm conformitas cognitionis cum obiecto, quando scilicet eo modo per cognitionem representatur obiectum, quo illud existit à parte rei, quod non sufficit

ad certitudinem, quia plerumque cognitio est vera, & tamen est solū probabilis. Infallibilitas cognitionis est cognitio ita vera vt non possit esse falsa, quod ad certitudinem quoque non sufficit quia iudicium probabile quo aliquis crederet Incarnationem cum aliqua formidine, non potest esse fallum, neque tamen est certum iudicium. Evidentia est qua obiectum ita representatur intellectui vt non possit illi dissentiri, sed necessitetur ad assensum, quod vt patet valde differt à certitudine.

Certum secundò, definiri optimè certitudinem est veritas cognitionis omnino infallibilis cum adhesionem firmam intellectus excludente omnem formidinem.

Primò enim ad certitudinem requiritur, veritas infallibilis cognitionis cui scilicet subesse non possit falsum vel periculum falsi: & hæc infallibilitas necessariò provenit ex obiecto quod non potest se aliter habere, vel ex modo quo illud clarè cognoscitur. Deinde certitudo requirit adhesionem firmam intellectus ad obiectum quæ excludatur actualis omnis formido, nam assensus opinatiuus, vel dubitatiuus de existentia Dei est quidem infallibilis, sed non est certus, quia deest illi firma hæc adhesio excludens formidinem: hæc autem adhesio non est cognitio reflexa infallibilitatis vt docet Vasques, quia cognitio directa potest esse certa. Nec est maior intensio actus, cum possit esse certus actus remissus, est igitur perfectio intrinseca cognitionis per quam intellectus ita firmiter tali veritati assentitur vt appetatiue præferat illud omnibus veritatibus quæ huic repugnare viderentur, & paratus sit ad illas potius negandas quàm istam. Quoties enim obiectum infallibiliter est verum, & intellectus sine formidine illi adhæret, toties certa est cognitio, in ea enim reperitur certitudo ex parte obiecti, & certitudo ex parte subiecti.

His positis quaeritur vtrum actus Fidei sit certior. 1. alia qualibet cognitione naturali vel scientiarum vel principiorum. 2. Vtrum sit certior scientia infusa supernaturali, & ipsa etiam visione beata.

Ratio dubit. primò est, quia non potest actus Fidei esse certior scientijs naturalibus, si obiectum Fidei sæpè minus sit necessarium, & si intellectus minus firmiter illi adhæreat, & minus excludat formidinem quàm actus scientiæ, sed obiectum Fidei cum sit reuelatio prorsus contingens, minus est necessarium quàm obiectum scientiarum quod est simpliciter necessarium, minus etiam firmiter intellectus illi adhæret, cum adhæreat liberè tantum, & ex imperio voluntatis obiecto autem scientiæ adhæret necessariò, unde actus scientiæ omnem excludit formidinem, quàm actus Fidei non excludit. Imò hæreticus non minus firmiter errori suo adhæret, quàm Catholicus veritati: Neque potest negari quin intellectus adhæreat firmiter ijs quæ videt, quàm ijs quæ credit, nam tunc intellectus firmiter adhæret quando retrahi non potest ab assensu, quàm quando retrahi potest, sed ab assensu scientiæ non potest retrahi, potest autem retrahi ab assensu Fidei, ergo firmiter adhæret obiecto scientiæ præsertim intuitiue, quàm obiecto Fidei. Videturque id multò etiam magis verum in principijs per se notis, v. grat. omne totum maius est sua parte, quodlibet est vel non est, quis enim dicat hæc esse minus certa, quàm actus Fidei, Confirmat. quia vt actus Fidei sit certior quàm cognitio illorum principiorum deberet intellectus credendo dicere, ego ita credo firmiter vt paratus sim credere quamuis contrarium mihi appareret per scientias, & per principia per se nota, quod videtur chimericum, nec exigitur à fidelibus vt habeant animum negandi ea quæ apparent in talibus principijs, si quod Ecclesia proponit esse illis contrarium.

Secundò, videtur quod Fides non est certior quàm

FFFF

scientia

Quid sit certitudo.

Prima dubitatio.

Secunda dubitatio.

Confirmatio.

scientia infusa Christi, quia illa cognitio quæ non finit intellectum vlllo modo dubitare etiam ex imperio voluntatis, & est omnino supernaturalis, habetque obiectum necessarium certior est illa cognitione quæ finit intellectum dubitare ex imperio voluntatis, scientia hæc supernaturalis non finit intellectum dubitare ex imperio voluntatis, ergo est certior Fide. Confirmat quia nulla ratio probare potest quod Fides sit certior istis scientijs, quæ non probet illam esse certioris visione beata, vel saltem æquæ certam, nam obiectum formale habet æquæ infallibile, æquæ excludit formidinem actuale, quamvis non excludat potentialem, ergo Fides est saltem æquæ certa.

Tertia dubitatio.

Tertio, si ex obiecto petatur infallibilitas actus Fidei, poterit etiam actus Fidei naturalis esse certior scientijs naturalibus, nam facta sufficienti propositione, obiecti Fidei, potest Deus negare concursum ad Fidem supernaturalem, & tunc intellectus erumpet in actum naturalem, cuius obiectum erit prima veritas reuelans, ergo erit certior ex obiecto. Denique sicut veritas consistit in indiuisibili sic certitudo, ergo vna cognitio esse nõ potest certior quam altera.

Conclusio.

Dico primò, actum Fidei simpliciter certioris esse ac firmiorem quacunq[ue] scientia & cognitione naturali etiam intuitiua, & primorum principiorum. Ita docent communiter Theologi cum S. Thoma *quæst. 4. art. 8.* quos immerito deserit De Lugo *disp. 6. sect. 3.* circa cognitionem primorum principiorum.

Prima ratio ex Scriptura.

Primò autem probant ex Scripturis, Luca 21. *Cælum & terra transibunt verba autem mea non transibunt*: secunda Petri 7. *habemus firmiorem his Prophetarum sermonem*: prima Ioan. 2. *si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est*. Tobia 3. *certum habeat omnis qui credit in te*.

Secundò, probant ex Patribus Basil. in Psal. 118. *Fides supra naturales methodos animã ad assensum trahens*. Chrys. homil. 12. in Epist. ad hebr. *Fides dici non potest nisi cum circa ea qua non videntur amplius quàm circa ea qua videntur certitudinem quis habuerit*: August. l. 7. Confess. cap. 10. *Facilius dubitare vivere me, quàm esse veritatem, quam audiui in corde meo*: Richardus Victorinus lib. 1. de Trinit. cap. 2. *Quotquot veraciter Fideles sumus, nihil certius tenemus quàm quod Fide credimus*.

Tertia probatio ex ratione.

Tertio, probant optimis rationibus, nam vbi maior est infallibilitas motui & rationis assentiendi, firmior adhesio intellectus, & maior exclusio formidinis actualis, ibi maior est certitudo, in actu Fidei maior est infallibilitas obiecti formalis, nam prima veritas reuelans est infallibilior, quàm sit alia vlla ratio formalis, & motuum assensus, maior etiam & firmior est adhesio intellectus ad obiectum reuelatum ex tali motui, quàm sit in quolibet actu scientiæ, quia debeo paratus esse potius mori quàm dubitare de veritate reuelata: *Stultus autem esset qui pro veritate aliqua Geometrica moreretur, inquit Bonaventura*. Debeo etiam per veritates Fidei corrigere principia illa quæ videntur per se nota, cuiusmodi sunt ista, esse accidentis est inesse, quæ sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se.

Denique debeo ita esse affectus ad Fidem vt quamvis ex scientijs mille argumenta occurrerent, quibus satisfacere non possem, ea tamen omnia potius negarem quàm minimum Fidei articulum. Imò nulla est sensuum cognitio intuitiua, quam subijcere Fidei non teneat, & ea quæ video, potius omnia damnare, quàm ea quæ credo verbi gratia video esse panem in Eucharistia, & nego ibi esse panem.

Secunda Conclusio.

Dico secundò, actum Fidei esse simpliciter certioris omni scientia supernaturali abstractiua, sed esse tamen minus certum quàm sit visio beata.

Probatio primæ partis.

Primam partem negare videtur Suares *disp. 3. sect. 9.* quamvis contrarium fere asserat *disp. 8. sect. 5.* De

Lugo *disp. 3. §. 52.* Granadus *disp. 4. num. 18.* sed eam tamen omnino persuaderi allata ratio, nam vbi est ratio assentiendi magis infallibilis, & adhesio intellectus appetitiuæ maior, ibi maior est certitudo, in actu Fidei ratio assentiendi cum sit perfectio increata testificans, est infallibilior quacunq[ue] creata ratione assentiendi, quæ sola reperitur in actu scientiæ infusæ: Adhesio etiam intellectus debet esse maior in fide, quàm in scientia, non solum naturali sed etiam infusa, nam adhesio illa maior oritur ex ratione formali adherendi magis infallibili, & sanè si dicatur scientia infusa certior esse quàm Fides, quia excludit formidinem potentialem non autem Fides, eodem iure dici poterit scientia naturalis certior esse quàm Fides.

Secundam partem de visione beata communiter omnes asserunt, quia illa cognitio est, certior cuius ratio assentiendi quamvis sit æquæ infallibilis secundum se, repræsentatur tamen euidentius, & perfectius penetratur à cognoscente, huiusmodi est visio beata cuius ratio assentiendi est ipsa perfectio diuina immediatè repræsentata per se ipsam, ergo visio beata est certior quàm Fides.

Ad primam Respondeo negando illam maiorem, actus Fidei non potest esse certior scientiis si obiectum eius sit minus necessariū absolute, nam illa necessitas obiecti absoluta non est de ratione certitudinis, sed sufficit quod ratio mouens ad assensum sit magis infallibilis & magis necessaria saltem ex suppositione, cuiusmodi est sine dubio prima veritas reuelans. Deinde negatur quod intellectus firmius appetitiuè adhareat obiecto scientiæ, quàm obiecto Fidei; contrarium enim probatum est, quamvis adhareat firmius intensiue. Eo igitur solum argumento probatur quod scientiæ naturales secundum quid & per accidens sunt certiores quàm Fides, eo quod intellectus non penetrat certitudinem Fidei, & propter ineuidentiam indigeat concursu voluntatis captiuantis eam in obsequium Fidei, vnde fiat vt ab actu Fidei non excludatur omnis formido subita & indeliberata, cum tamen penetrat ea quæ per scientiam proponuntur & ideo scientia excludat formidinem etiam potentialem: simpliciter tamen Fides certior est scientijs naturalibus propter motuum formale magis infallibile, & adhesionem intellectus appetitiuè firmiorem.

Hæreticus æquè sumit ex parte subiecti adharere potest suis erroribus, ac Catholicus, sed non æquè firmiter ex parte obiecti, cum Catholicus habeat obiectum infallibiliter verum, hæreticus autem obiectum falsum. Ad probat. ergo disting. maior tunc intellectus firmius adhaeret quando minus retrahi potest ab assensu, adhaeret firmius intensiue concedo, firmius appetitiuè nego: verum est quod intensiue, vt dixi, firmius adhaeret intellectus ijs quæ videt, & principijs per se notis, sed non adhaeret firmius appetitiuè, quia paratus sum mori propter veritatem Fidei, non autem propter veritatem vllam naturalem.

Ad confirmationem dico id omnino exigi à fidelibus vt virtualiter & in actu exercito parati sint non negare id omne quod repugnat Fidei, quamvis appareret in ipsis scientijs & primis principijs.

Ad secundam de scientia infusa Christi Responso est omnino eadem, nam illa scientia quæ formidinem omnem potentialem excludit, est intensiue certior, quàm cognitio Fidei, quæ illam non excludit sed non est appetitiuè certior quàm intellectus paratus sit ei potius dissentire, quàm obiecto Fidei, illa verò ratio non valet pro visione beata quæ habet obiectum æquè certum, sed magis penetratum, atque ita ex parte motui prout repræsentati & penetrati, visio certior est, quàm Fides.

Dices

Dices paratus esse debet omnis qui credit negare omne quod repugnat Fidei, quamvis appareret per visionem beatam, diximus enim illum qui credit credere debere super omnia, ergo fides certior etiam est quam visio.

Solutio
tertia dubitationis.

Resp. negando anteced. nam ut aliquis credat super omnia non debet credere super omnia, quæ sunt unum cum ratione formali quæ mouetur ad credendum, nam satis est quod credat super omnia, quæ ab illa formali ratione differunt: ratio autem per quam mouetur ad credendum, non est aliquid diuersum ab iis quæ mouent ad visionem beatam, cum sit ipsa perfectio increata. Ideo qui credit non debet esse paratus negare id quod apparet per visionem beatam, esset enim in illo actu contradictio.

Ad tertiam Respondeo actum unum esse posse veriorum & certiorum alio, ut suppono ex Logica, licet enim veritas formaliter sumpta consistat in indiuisibili, tamen sumpta secundum perfectionem quasi materialis non consistit in indiuisibili, quia potest aliquid esse perfectius verum quam aliud: & quamvis veritas esset indiuisibilis, certitudo tamen non esset indiuisibilis, quia consistit in infallibilitate petita ex parte obiecti, & in adhesionem intellectus, quæ potest esse aliquando maior, aliquando minor.

SECTIO IV.

De necessitate actus Fidei diuina. S. Thomas, quæst. 2. art. 3. & seq.

Triplex
controuer-
sia.

Quoniam necessitas alia est medij, alia præcepti ut sæpe dixi, de vtraque disputant Theologi cum quibus, primo quæritur, an Fides aliqua Theologica necessaria sit necessitate medij, secundo quarum rerum Fides sit eo modo necessaria, tertio an sit necessaria necessitate præcepti, & quarum rerum Fides habeat hanc necessitatem.

S. I.

Vtrum Fides necessaria sit necessitate medij.

Necessitas
medij.

Tunc aliquid necessarium est necessitate medij, quando salus sine illo nequit obtineri, adeo ut nec ignorantia excuset, nec impotentia, aliquando potest aliquid esse necessarium necessitate medij etiam in se ipso, aliquando est necessarium vel in re, vel in voto: difficultas ergo nunc est, vtrum tanta sit necessitas credendi, ut sine supernaturali actu Fidei, nemo adultus possit vnquam recipere gratiam.

Prima du-
bitatio.

Ratio dubitandi est primo, quia baptismus & poenitentia dicuntur esse necessaria necessitate medij vel in re, vel in voto, ergo similiter necessitas Fidei est vel in re, vel in voto. Videtur enim par ratio, alioquin ille qui haberet ignorantiam inuincibilem Fidei non haberet medium salutis, sicut dici solet de baptismo, quod enim dicitur illum illuminatum iri à Deo, etiam misso cœlitus Angelo qui doceret mysteria, hoc inquam gratis dicitur, cum nullo exemplo probari possit: neque determinatur quanto tempore seruanda esset tota lex naturæ, ut aliquis illuminaretur, quid enim si seruet vna hora, quid si vno die?

Secunda
dubitatio.

Secundo, multa opera bona sunt ante Fidem, quæ meritoria sunt saltem de congruo, vel certe impetratoria sunt Fidei, & iustificationis, ergo Fides non est necessaria: probat antecedens, nam ante Fidem habetur voluntas credendi, quæ meritoria est Fidei: Deinde ille qui Deum orat, & postulat ab eo lumen Fidei non frustra orat, neque inutilia sunt opera bona facta ante Fidem, nam & Daniel consulebat Nabuchodonosori elemosinas: dicitur etiam Deus exaudiuisse orationes & elemosinas Cornelij factas ante Fidem; quia scilicet illa opera quamvis ex defectu supernaturalitatis habere non possint æqualitatem præmio, habent tamen proportionem quandam

Tom. I.

congruitatis, si enim aliquis indigenti omnia sua bona tribuat, merebitur saltem de congruo vocari ad Fidem, vel certe virtus impetrandi negari non poterit tali operi.

Tertio, potest homo iustificari etiam antequam habeat Fidem per actus amoris Dei, & aliarum virtutum, si potest etiam supernaturaliter Deum cognoscere, vel etiam honestatem virtutum independentem à Fide: posse autem cognoscere probatur, quia si ante Fidem cognosci potest supernaturalitas actus Fidei, positus motui credendi, quare similiter posita cognitione creaturarum non poterit intellectus eleuari supernaturaliter ad cognitionem supernaturalem Dei, & honestatis aliarum virtutum: Deinde alioqui non diceret scriptura inexcusabiles esse illos qui Deum ex creaturis cognoscentes illum ut Deum non glorificant: frustra diceret Apostolus, *Gentes quæ legem non habent facere naturaliter ea quæ sunt legis testimonium illis reddente conscientia ipsorum*. Deinde si cognitio Fidei est ad bonum quodlibet opus necessaria, sequitur paucos esse qui operentur meritorie, vix enim vllus dans elemosinam aut orans cogitat de reuelatione Dei sine qua cognitione nullus est actus Fidei.

Tertia du-
bitatio.

Dico primo, Fidem supernaturalem & propriam ita esse necessariam, necessitate medij ad iustificationem, & salutem ut sine interno aliquo eius actu, nemo iustificari vnquam aut saluari possit. Ita communiter Theologi omnes docent, quibus immenro dissentient Vega & Sotus: Ripalda verò disp. 20. & 63. singularem quandam & nouam commentus est sententiam, quæ negat Fidem strictè sumptam cuius motuius est reuelatio, esse necessariam, sed sufficere Fidem latè sumptam quæ sit cognitio hausta ex creaturis.

Conclusio.

Ratio autem primum petitur ex scripturis, quia sic pronunciatum est ab Apostolo Hebræor. 11. *Sine Fide, inquit, impossibile est placere Deo*, redditque rationem, *accidentem enim ad Deum oportet credere quia est*. Rom. 1. *Iustus ex Fide vivit*: Et ante Apostolum edixerat ipse Christus Marci 14. *Qui non crediderit condemnabitur*.

Prima ra-
tio ex scri-
pturis.

Secundo, idem traditur in Concilijs, Arausicano secundo, Mileuitano, & præsertim in Tridentino, sess. 6. cap. 6. ubi citatur iste Apostoli locus, & c. 7. dicitur *baptismus esse sacramentum Fidei, sine qua nemini contigit vnquam iustificatio*: & c. 8. dicitur *Fidem, esse initium salutis, & fundamentum & radix totius iustificationis sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire*.

Secunda ex
Concilijs.

Tertio idem sapientissime Patres asserunt verbi gratia S. Leo serm. 4. de natiuitate, *sine Fide impossibile est placere Deo, & nihil sine illa sanctum, nihil castum est, nihil viuum, iustus enim ex Fide vivit, quam qui Diabolo decipiente perdidit, viuens mortuus est, quia sicut per Fidem iustitia, ita etiam per Fidem veram, vita obtinetur æterna, dicente Domino, saluatore hac est vita æterna ut cognoscant te verum Deum*.

Tertia ex
Patribus.

Denique optima est ratio S. Thomæ art. 3. quia salus hominis consistit in præcipua perfectione supernaturali quam participat à Deo, idest in visione beata, nam perfectio naturæ, quæ alteri subordinatur superiori, non continetur solum proprio eius motu, sed motu etiam quem participat à natura superiore, sicut perfectio cœlorum superiorum consistit in motu quem habent ex primo mobili. Sed ad salutem peruenire non valet homo nisi eum ipsum audiat supernaturaliter docentem & ei credat, unde dicitur Ioan. 6. *Omnes qui audiunt à patre & didicerunt, venit*. Quia scilicet non possumus supernaturaliter ad Deum possidendum disponi, nisi per cognitionem supernaturalem, quæ in via non est nisi Fides, quam solam Deus voluit esse salutis initium, radicem, & fundamentum ut dixi ex Tridentino.

Ratio
Thomæ.

FFFF 2

Ad

Solutio
primæ du-
bitationis.

Ad primam Respondeo Fidem non esse necessa-
riam necessitate medij, eo modo quo necessarius est
Baptismus.

Ratio est, quia Scriptura promittit salutem alicui
actui qui est votum baptismi & pœnitentiæ, non
promittit autem salutem ulli actui qui sit votum
Fidei, unde sufficit Baptismus in voto, non sufficit
Fides in voto. Deinde votum illud Fidei deberet
esse aliqua cognitio supernaturalis, quæ ante Fidem
nulla omnino est. Nemo potest habere ignorantiam
inuicibilem Fidei vsque ad mortem, vt dixi olim
ex communi sententia Theologorum, & ex pluri-
bus historijs quarum pleni sunt annales. Quanto
verò tempore seruare debeat aliquis totam legem
vt à Deo illuminetur, solius est Dei determinare,
hoc certum est inter omnes, quod nemo tota
vita seruat totam legem, quin accipiat à Deo
Fidem.

Solutio.

Ad secundam Respondeo quod ante Fidem nul-
lum omnino esse potest opus etiam congruè meri-
torium, vel iustificationis vel ipsius Fidei. Nam ta-
meti Vasques *disputatione* 189. numero 136. & *dis-*
putatione 190. numero 132. existimet quod per ope-
ra moralia facta ex auxilio gratiæ meremur con-
gruè Fidem, contraria tamen sententia communior
est & verior, vt probaui olim, quia semper Conci-
lia & Augustinus asserunt contra Sempelagianos
gratiam ad credendum dari omnino gratis vt eru-
ditè probat Suares *lib. 1. de gratia cap. 17.* Quod
autem opera naturalia concedantur à Deo ante
Fidem per quæ mereamur ipsam Fidem, pro-
fus absurdum est ex eo quod opera naturalia nul-
lam habeant proportionem cum Fide superna-
turali.

Ad probationem fateor voluntatem credendi
esse posse congruè meritoriam Fidei, quia superna-
turalis est, facitque cum ipsa Fide vnum actum
virtutis meritorium. Ille qui petit à Deo lumen Fi-
dei, & bene operatur non frustra orat, nec frustra
bene operatur, quia quamuis non mereatur Fidem
aut salutem, remouet tamen impedimenta omnia
Fidei, & Iustitiæ, quibus remotis Deus infallibili-
ter dat gratiam ad Fidem. Et ita explicari pos-
sunt quæ dicuntur de Nabuchodonosore ac Cor-
nelio.

Solutio.

Ad tertiam Respondeo non posse in nobis dari
adhuc in via cognitionem vllam supernaturalem
quæ vel non sit dependens à Fide, vel moraliter
non faciat vnum cum Fide, idque constare omnino
ex Concilijs & Scripturis. Cognitio practica ante-
cedens voluntatem credendi supernaturalis est &
facit vnum cum Fide. Deus ergo nunquam infundit
supernaturale lumen ad cognoscendam honestatem
supernaturalem virtutum ante Fidem, sed tantum
ad cognoscendam honestatem supernaturalem ip-
sius Fidei. Merito dicit Scriptura illos esse inexcusa-
biles, qui Deum ex creaturis cognoscentes idola
tamen adorauerunt quod naturaliter cognoscitur
esse malum. Dicitur etiam in Scriptura, *Gentes quæ*
legem scriptam non habent faciunt tamen naturaliter,
sed adiuti gratia Dei, ea quæ legis sunt. Ibi autem
Apostolus loquitur tum de Gentibus ad Fidem con-
uersis in quibus opera sunt supernaturalia tum de
alijs nondum conuersis in quibus nulla sunt opera
nisi purè naturalia. Rustici habent plurima sæpè ope-
ra bona, in quibus non est necessaria explicita confi-
deratio reuelationis.

§. II.

*Quorum Mysteriorum Fides necessaria sit
necessitate medij.*

Dixi neminem saluum esse vnquam posse sine
Fide aliquorum Mysteriorum, sed difficultas
est quam sint illa mysteria, quæ scire ac credere
necesse sit eo modo: conuenit autem omnium do-
ctorum sententia quod fides de Deo summè bono,
summèque perfecto, sit simpliciter necessaria; quod
nimirum vnus existat supremus omnium creator &
Dominus infinite potens & sanctus, pronunciante
Apostolo, *Quod accedentem ad Deum oportet credere*
quia est.

Difficultas itaque tantum esse potest vtum expli-
cita etiam Fides de Deo Trino, de Deo remuneratore,
& de Verbo Incarnato sit similiter necessaria: Dici-
tur explicitè aliquid credi quando in particulari cre-
ditur, dicitur implicitè credi quando creditur ali-
quid vniuersale sub quo mysterium illud continetur
tanquam propositio particularis.

Ratio dubitandi primò est, quia si absque cogni-
tione Dei remuneratoris, Trini, & Incarnati potest
homo diligere Deum supernaturaliter & super om-
nia, potest etiam ex illa Fide iustificari, & saluari:
potest autem ex Fide supernaturali in Deum summè
bonum, quilibet erumpere in actum amoris perfe-
ctissimum, ergo potest saluari & iustificari ex illa
Fide sola.

Secundò, Fides in Deum remuneratorem, in
Deum Trinum & Incarnatum, neque necessaria est
ad primam Iustificationem, neque ad secundam, ergo
illa non est vllò modo necessaria necessitate medij. De
prima Iustificatione res est aperta quia Fides ex sola
Dei consideratione, vel etiam ex pœnis inferni, vel
ex honestate virtutis mouere potest saltem ad attri-
tionem quæ cum Sacramento iustificat si autem ad
primam iustificationem Fides illa sufficit, certè sufficit
etiam ad secundam, cur? enim non possum perseue-
rare postquam sum iustificatus?

Tertiò, nec ex rei natura, nec ex Dei decreto ne-
cessaria est Fides illa triplex, sed sufficit Fides in
Deum vnum vt eliciatur actus amoris: de rei natura
iam probatum est, de Dei decreto facile probatur,
quia possunt Scripturæ omnes explicari de Fide im-
plicita Christi præsertim & Trinitatis, vel de ne-
cessitate sola præcepti.

Dico secundò, Fidem explicitam de Deo vt remu-
neratore fuisse omni tempore medium salutis ne-
cessarium: esse autem probabilius quod post Christi
aduentum eodem modo necessaria est Fides explicita
Mysteriorum Trinitatis & Incarnationis, quamuis ante
aduentum Christi explicita tantum Fides sufficeret.

Prima pars, de necessitate credendi Deum remu-
neratorem ab omnibus Theologis admittitur pro-
nunciante clarissimè Apostolo, *Accedentem ad Deum*
oportet credere quia est & quia bonorum remunera-
tor est, vnde concludunt Doctores voluntatem hanc
Dei esse constantissimam, quod nullus primò iustifi-
cetur sine cognitione illa prouidentiae, quæ omnibus
præmia promittat æterna, si velint saluari, & pœnas
habeat paratas ijs qui carni & desiderijs adhaerint.

Præter hanc Dei voluntatem, volunt etiam aliqui,
quod ex rei natura necessitas illa probari potest, quia
inquiunt, Deus cognosci nequit supernaturaliter,
nisi cognoscatur vt finis, quæ ratio est aperte fal-
sa. Probat de Lugo *disputatione* 12. *sectione* 5. quia
priusquam perfecto beneuolentiæ amore Deus ame-
tur, debet amari amore concupiscentiæ, qui sit
quasi

Status
qualtio-
nis.

Prima
dubitatio.

Secunda.

Tertia.

Conclusio.

Fides Dei
remunera-
toris.

quasi tyrocinium ad amorem qui iustificat : sed hoc non satis videtur probari esse generaliter necessarium, quamvis satis videatur conveniens hominum infirmitati, qui ab amore sui facilius progrediuntur ad amorem Dei.

Fidei Trinitatis & Incarnationis.

Secunda pars, de Fide Trinitatis & Incarnationis negatur à Suare *disputatione 12. sectione 4.* Turriano *disputatione 27. dub. 4.* De Lugo *disputatione 12. sectione 4.* Hurtado *disputatione 44.* Sed probabilius tamen asseritur à Sanches *libro 2. moralis operis cap. 2. Valentia quæst. 2. puncto 4.* Granado *t. 10. disputatione 2. sect. 2.*

Ratio est, quia non minus apertè Scriptura mysterij illius vtriusque necessitatem proponit quam fidem Dei remunerationis. Apostolus ad Galatas 2. *Scientes quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Jesu Christi.* Et cap. 3. *Concluse Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex Fide Jesu Christi daretur credentibus :* cap. 3. ad Romanos. *Iustitia autem Dei per fidem Jesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt in eum : quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ;* 1. ad Corinthios 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter illud quod iam positum est : Actorum 4. Non est aliud nomen sub celo in quos nos oporteat saluos fieri :* Denique Ioannis 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum, & sine dubio de Fide in ipsum Christum, Christus ipse loquitur Marci 16. Qui non crediderit condemnabitur.* Quibus ex locis pro certo concluditur quod nemini Deus unquam primam tribuit salutem, nisi qui explicitè novit eum, qui totius author est vitæ, quia verò explicita in Christum Fides sine cognitione Trinitatis haberi nequit propterea quod de mysterio vno dicitur, eodem modo asseri debet de altero.

Argumenta itaque in contrarium probant tantum, quod ex rei natura non est necesse cognoscere tria Fidei mysteria, sed non probant quod ex Dei decreto non opus est credere illa saltem ut homo in gratia decedat. Fateor enim quod ex Fide in Deum summè bonum, potest homo erumpere in actum amoris, & ex illo iustificari, sed nego illum ita posse perseverare in gratia usque in finem vitæ sine cognitione Dei trini, remuneratoris, & incarnati, alioqui etiam sine vlla Dei cognitione homo adultus mori posset in gratia si primò per baptismum esset iustificatus.

§. III.

An & quarum rerum Fides sit necessaria necessitate præcepti.

Nihil hic video difficile aut longiori dignum examine, necessarium videlicet dicitur necessitate præcepti, omne illud quod sine peccato non omittitur ab eo qui scit & potest non omittere : præceptum verò alicuius virtutis obligat aliquando per se ac directè, quando ratione sui obligat, non autem ut impleatur præceptum alicuius alterius virtutis, aliquando per accidens obligat & indirectè, quando propter aliam virtutem obligat.

Conclusio.

Dico tertio, dari verum præceptum divinum obligans omnes ad internum actum Fidei, aliquando per se directè, aliquando indirectè tantum, & per accidens tunc primum obligans quando proponuntur sufficienter Fidei articuli.

Prima pars, asserens existentiam præcepti divini obligantis ad Fidei actum internum sequitur ex præcedenti, quia nihil esse potest medium necessarium

salutis quod non sit præceptum. Adde quod cultus ille debetur primæ veritati aliquid dicenti ut ei credatur, unde præceptum illud iuris est etiam divini naturalis aliquo modo, quia naturaliter cultus ille debetur Deo loquenti, quamvis præceptum credendi sit nihilominus supernaturale obiectivè ut latè disputant Suares *disputatione 13. sect. primâ*, de Lugo ibidem.

Secunda pars, asserit præceptum illud directè aliquando ac per se obligare ut videtur probare allata ratio, tempus autem quo directè obligat Fides, duplex assignari solet, alterum est cum primum Fides sufficienter proponitur, ita ut tunc sine mora quæ prudentum iudicio existimetur notabilis, credere incipiat is cui Fides sufficienter proponitur, quia vltà differre, gravis est irreuerentia contra primam veritatem: alterum est tempus cum gravis aliqua tentatio verget contra fidem, tunc enim ut superetur tentatio, debent elici actus Fidei.

Obligatio per se.

Tertia pars, asserit obligationem etiam per accidens, id est ratione alicuius alterius præcepti, quod servari nequeat sine actu Fidei : estque perspicua, quia quisquis tenetur assequi aliquem finem, tenetur etiam assumere media sine quibus obtineri non potest talis finis, aliquando autem nisi eliciatur actus Fidei, alia præcepta nequeunt servari : v. gr. si obligaris confiteri, si elicere actum Spei aut Charitatis, necesse semper est ut actum Fidei elicias. Verget aliquando tentatio ita gravis, ut sine actu Fidei non valeas illam vincere. Denique in mortis articulo Fides obligat solum indirectè.

Obligatio per accidens.

De articulis Fidei quos ex præcepto scire ac credere quilibet tenetur, levis controuersia est, communiter dicitur articulos esse quatuordecim quos tenemur discere, septem pertinentes ad Deum, Vnum, trinum Creatorem, Iustificatorem, Glorificatorem: Septè ad Deum hominem, conceptum de Spiritu Sancto, natum ex Virgine, Crucifixum, descendentem ad Inferos, Resurgentem, Ascendentem ad cælos, Venturum ad Iudicium. Alij malunt hanc legem obligare potius ad sciendos duodecim articulos symboli, tamen non audeant id asserere de Christi descensu ad inferos, & de sanctorum communione, id est communicatione bonorum aliquorum spiritualium, est autem probabilius quod illud Ecclesiasticum potius præceptum est quam divinum.

Addunt Doctores necessariò etiam debere sciri Sacramenta singula, Decalogum, Ecclesiæ Præcepta, deinde ostendunt obligari etiam præterea doctores alia cognoscere plura, & credere, sed hæ obligationes non directè oriuntur ex ipsa Fide, sed ex alijs quæ sine maiori rerum Fidei notitia obtineri non possunt.

§. IV.

Reliquæ proprietates actus Fidei.

Præter quatuor illas hæcenus enumeratas, quatuor etiam aliæ possunt tribui proprietates actui veræ Fidei, est enim honestus, est meritorius, fundamentum est meriti omnis & perfectionis, efficit præsertim in nobis timorem & puritatem.

Primò enim honestas saltem obiectiva semper convenit actui Fidei, quia recta ratio exigit ut primæ veritati assentiamur etiam si obscure loquatur. Quia verò actus ille Fidei à pia voluntate imperatur, honestus est etiam formaliter, per denominationem ab illo actu cui semper est annexus.

Actus Fidei est honestus.

Secundò, semper aliquo modo est meritorius, nam in peccatoribus meretur congruè sed mediare tantum gloriam, quatenus meretur auxilia ad conversionem,

FFFF 3

nem, in hominibus autem iustis quomodo meritorius sit condignè aliàs probatum est.

Tertiò, est fundamentum totius meriti & radix æternæ vitæ, ut eam appellat Cyrillus lib. 2. in Ioannem cap. 2. Quia scilicet sine luce illa Fidei cæca & imbellis est voluntas ad omnes actus supernaturales, cum illius solius sit proponere motiua supernaturalia quibus voluntas accenditur ad actus virtutum superantes naturam: quod tradit mirabiliter Apostolus *Hebraeorum* 11. Vbi describuntur Fidei victoriæ omnibus sæculis per sanctos relatæ. Differunt eleganter de hoc argumento Augustinus *serm. 10. de verbis Apostoli*, Cyrillus, Hierosolymitanus *Catechesi* 5. vbi ostendit quod illa sit oculus conscientiam illuminans & intelligentiam efficiens.

Quartò, Fides ita omnes in nobis efficit virtutes, ut ex duæ tamen maximè propriè oriantur timor & puritas cordis: ita probat S. Thomas *quæst. 7.*

Primò ex Scriptura quia dicitur in Epistola Iacobi cap. 2. *Demoni credunt & contremiscunt*, si enim Fides illa imperfecta, quæ in demonibus est, causare potest timorem quanto magis causabit illum Fides supernaturalis, proponens grauitatem peccati, & maiestatem infinitam Dei, effectus igitur proprius Fidei est timor triplex seruilis, filialis, reuerentialis, dum ingerit menti, Dei iustitiam, Dei bonitatem, Dei magnitudinem.

Secundò, de puritate cordis, quæ hominem ab omni etiam leui macula peccati liberat, dicitur Actorum 15. *Fide purificans corda eorum*, quia scilicet Fides tenebras expellit intellectus sine quibus non est peccatum, & est initium Charitatis in Deum per quam delentur peccata. Rationem denique optimam reddit Lorca quia per fidem tota causatur perfectio, eius autem initium est timor, finis autem est puritas cordis quæ non est nisi vnio cum Deo summè sancto, sicut enim vnio & mixtio cum rebus inferioribus, facit impuritatem & maculam etiam in corporibus, sic vnio cum rebus superioribus & maximè cum Deo est summa puritas, & sanctitas.

QVÆSTIO IV.

De Actu Externo & confessione Fidei.

Actus sensibilis, quo significatur externa Fides appellatur actus externus & confessio Fidei, de quo actu tria breuissimè dici posse video, primò vtrum pertineat ad virtutem Fidei, secundò quale sit præceptum tum affirmatiuum profitendi fidem, tum negatiuum, non negandi fidem, tertiò an & quomodo liceat profiteri alienam sectam.

SECTIO I.

Vtrum confessio Externa Fidei sit proprius actus virtutis Fidei.

S. Thomas, quæst. 3.

Ratio dubitandi est primò, quia non potest actus Fidei externus pertinere ad eandem Fidei virtutem si non imperetur ex eodem motiuo, sed non imperatur ex eodem motiuo, nam obiectum actus interni est mysterium reuelatum, & diuina reuelatio, obiectum verò actus externi est motus labiorum, ergo actus ille externus non pertinet ad eandem virtutem Fidei.

Secundò, in alijs virtutibus verba externa non sunt actus eiusdem virtutis cum actu quem significant, si

enim dicas te nolle inebriari loquutio illa non est actus sobrietatis, & si dicas te restituere velle alienum loquutio illa non est actus iustitiæ.

Tertiò, per solam externam Fidei negationem sine interna non amittitur habitus Fidei, neque censura incurruntur Ecclesiastica, ergo illud non est peccatum contra fidem, ergo externa illa confessio non est actus eiusdem habitus Fidei.

Dicendum tamen est confessionem externam Fidei esse verum actum virtutis Fidei, non elicatum sed imperatum à pia voluntate credendi. Ita docent Theologi omnes cum S. Thoma *art. 1.* Sed in explicanda ratione propria non conueniunt, quia cum Fides actus sit intellectus, non imperat actus externos.

Ratio tamen S. Thomæ optima est, quia scilicet actus externus Fidei potest imperari ab illa eadem pia voluntate, per quam imperatur actus internus Fidei, si potest habere idem motiuum, propter quod imperatur actus internus, sed habere potest idem motiuum, honestatem videlicet agnoscendi & testificandi supremam Dei veracitatem, quod sit vel credendo ea quæ dicit, vel testificando exterius te illa credere, vel quod eodem recidit, exhibere Deo cultum illi debitum ob supremam veritatem, qui cultus siue sit internus, siue sit externus eandem semper spectat Dei veracitatem, sicut eadem religio exhibet Deo cultum internum & externum propter infinitam eius excellentiam.

Altera ratio est, quia exterior loquutio est imago & representatio verbi mentis, ergo potest illa loquutio amari tanquam imago actus interni, & ita voluntas propter hoc motiuum amans illam loquutionem mouetur ex eadem honestate Fidei, sicut Charitate amantur etiam imagines Dei.

Ad primam Resp. eandem esse honestatem in actu externo Fidei, quæ in interno reperitur, est enim motiuum vtriusque testificatio diuinæ veracitatis, & cultus ei debitus. Fateor obiectum Fidei esse diuersum ab obiecto istius externi actus, sed assero tamen posse vtrumque illum actum, & vtrumque obiectum, amari à voluntate propter eundem finem, quatenus scilicet vterque actus testificatio, est primæ veritatis, & cultus ei exhibitus: idèoque idem omnino habitus voluntatis qui præcipit internum Fidei actum, potest etiam præcipere actum externum.

Ad secundam Resp. concedendo quod verba quibus significamus actum internum iustitiæ, & temperantiæ aut aliarum virtutum, per se loquendo non sunt actus illarum virtutum quarum actus significant, quia non eundem habent finem & idem motiuum: verba enim quæ significant actum iustitiæ, non ponunt æqualitatem cum iure alterius. At verò verba quæ significant actum internum Fidei, sunt cultus externus debitus primæ veritati reuelanti, atque adeò possunt amari ex eodem motiuo, & ad eandem virtutem spectare, quod si verba quæ significant actum iustitiæ amarentur tanquam imagines interni actus iustitiæ, possent etiam ad eandem virtutem reuocari.

Ad tertiam Resp. habitum Fidei ex natura rei debere perire, quando Fides negatur etiam tantum exterius, sed ex Dei tamen dispensatione manet, sicut non destruitur per quodlibet peccatum mortale: pendet autem ex Ecclesiæ voluntate quod qui seruans interiorius fidem, negat illam tantum exterius non incurrat censuras. Vnde concludo quod externa signa tunc tantum sunt actus Fidei quando ita exhibentur ut testificentur vera esse, quæ Deus dixit, & illa eadem tunc tantum sunt signa & peccata infidelitatis, quando ita exhibentur ut testificentur illa non esse vera quæ tamen proponuntur sufficienter ut à Deo dicta. Qui declarat alteri suam hæresim consilij tantum petendi gratia, non peccat villo modo contra fidem.

SECTIO

Conclusio
affirmans.

Ratio
S. Thomæ.

Solutio
primæ diffi-
cultatis.

Solutio
secundæ.

Solutio
tertiæ.